

విజయవాడ నగరమునందు గ్రంథములు

ఉత్తర భాగము

ఉత్తర.

ఉత్తర భాగము

సుప్రకాశితము

అక్షరములు

అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు.

అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు.

అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు.

అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు. అక్షరములు.

అక్షరములు.

అక్షరములు.

ఓక్ష

విగమార్థ చరిత్రోదయ శ్రింధమాల

4-వ కిరణము

సు ప్రకాశ శతకము

విశ్వా

హైకోర్టు నకిలు

యస్. ఆంజనేయులు, బి. ఏ., బి. యల్.,

గారి ద్రవ్యసహాయముచే ముద్రింప బడినది.

ధర్మ వ ర మ

రాస్తాటి సుబ్బాబాసు

సంపాదకీయుడు.

1925.

జు 0—4—0

పిజానీకెన్, అనంతపురము.

మహాశయలారా!

అంభోకామేశ్వరసకాలమునుండియు నాకు తద్దామే రచనా
 విధానము యొందుట నేనీ నా 12-13 వ యేటనే నాటక సమా
 జముల కార్థనాటకముల గొన్నిటిని రచించి యొసంగితిని. కాని
 తన్నాటక సమాజములు, గ్రంథకర్తలు నాటక ఫలమున నుఖ్యతా
 త్రల ధరించి యభివృద్ధి నమాజమునకు గ్రంథరూపస్థాయిమును
 వన్నెగలుగునని ననా నిర్బంధించుటచే నానియభిమత మప్పటిలాఁ దీ
 ర్చనలపై నాదృశ్యము, నా ఇరువది తర్కములఁ బ్రాయమున స్వ
 గ్రామమునను నానీ కడప నుండల నుండలి నుగభి శ్రీకారదా మనో
 విసోదినీ, నాటక సమాజమును శ్రీ నురభి చెన్నారెడ్డిగారి ప్రోత్సాహ
 మున స్థాపించి నారి నేడికొలు ననుసరించి అభినవ చిత్రాంగి, నిలాస
 మా! సత్యహరిశ్చంద్ర, పాండువాక్యకవచము, కాకుంఠలము, స్త్రీ
 సాహసము, ఏకాదశీమాహాత్మ్యము, ధ్రువచక్రము, జయదేవచరి
 త్రము నను నాటకముల రచించి నుండలి నుఖ్యతాత్రిలధరించి ఫలము
 మొనరించుటయే గాక, తన్నమాజమున కధ్యక్షుడుఁగాఁ గుడఁ
 కొంతకాలమునుండుటవలన నాచే రచింపఁబడిన నాటకముల నచ్చొ
 త్తించిన సతరులా నాటకములను బ్రదర్శించిన తదురాచది క్షీణించునని
 నై సమాజమువారు చింతించినందునను యానాటకముల నచ్చొత్తించి
 అంధ్రలోకమున కప్పింపఁ జాలక పోతిని.

నాటకాభినయములందుఁ గ్రమముగా నాకుగల యభిరుచి
 క్షీణించి ఇహపరములకు సాధనభూతముగు మోక్షభా కాలక్షేపమున
 కు నునకు వకదుగుటచే తత్పాధనాభిలాషతకవిత్వము, నియత నార
 విదచితిని. కాని 1922 సంవత్సరము మేము 2 లేదీస నాన్వితము
 భార్య తొగగ్రామము కుశ్వరప్రార్థన కనువగు నులభితైలి నొకశతక
 మును రచించి యుమ్మని ప్రార్థించు. వలెయిని నామె యభిప్రాయము
 ర్చి పరమేశ్వర శతకమును రచించుచుండ తన్నధ్యముననే యామె
 తనయగులభానీ దివికి చలెను. ప్రారంభించిన కార్యమును మద్యలో
 విడచుట ధర్మముగాదని పెంటనే శతకమును పూర్తింపితిని. అప్పటినుం

దీయే మరల కవనమున నాకు మిక్కిలి పట్టుదలగలుగుటతో, మరలఁ
నొప్పుకాక, మన మకుట అతో నీ శతకమును రచించెతిని.

అంధ్రభాషామతల్లి యనుక్షణమును యమాన మాత్మా లంకా
రముచే విలసిల్లు నీ కాలమున నల్పజ్ఞాదృశుగ నేనీ పాత్రమును రచిం
చుట సిగులచేల్చెయైనను నా మాతృదేవతయే నను గారాజమునఁబెంచి
న సోపరీ మణియు . వీరయ్యరాలగు అర్ధాంగినియు వెంట వెంటనే గ
తించుటయు ఆ దుఃఖానల మొక్కుమ్ముడి నన్నలమిగింపటయు, తన్ని
వారణాశ్రమ అస్థిశమగు నీ ప్రపంచ ముఖముల నాసింపక శతవిషాద
మువంటి బాంధవ్యముల నమ్మక, ఈశ్వరా రాధఃకు గదంగుమా
యని ఆత్మ బోధముగుటయు నీ శతక రచనమునకు గట్టి పట్టుదల నడు
మారెను.

ఏమి కాల మహిమయో ప్రపంచమున దివదీనమున మారనరోగ
ములుద్భవించి ప్రజల ననేకవిధముల కష్టపెట్టుచుండుటచేత యెం
తటి చికిత్సకై నను రాజశుక్లుభగంధక హృద్రోగములు నమయ
కుండుటచేతను అధవా యించుక నమసింట్లు గన్నట్టినను అవిధ
నికులకు సాధ్యమగుటచేత, అగతికులకును దీనులకును నిన్నిరోగము
లు మలభంగగా బోవుచున్నను యోచించి నది బ్రకృతి చికిత్స
యే యచ్చుత కుఱుమని గొప్పవైద్య శిఖామణులు నిర్ణయించిన మేర
కును నాయనుభవము బట్టియూ సత్యమని నిశ్చయించి బ్రకృతి చి
కిత్సకాలను శ్రీహరయోగాశ్రమమున నెలకొల్పి నాచికిత్సకు వలయు
జపఃపఠముల నేకరించుటకు నా కీశ్వరుడొసఁగిన హరికథా రూప
కళకైని కొంతవరకు వినియోగించు చుండుటవలన నీ శతకము నింతవర
కు ముద్రింపింపఁ జాలకపోతిని.

కొంతకాలము వణికుఁడుగా నుండుటచే తత్సంబంధముగ నొక
వ్యాజ్యము బిళ్ళాకోర్టున నాపై నొక వ్యాపారితచ్చెను, అయితీయో
గ విచారణ దివమునకు యుందుగానే నీ శతకమును వెంటగొని బిళ్ళా
రికి వెళ్ళి పైకోర్టు వకీలును సుహృదులును దేశహితైక కార్యాదురం
ధరులును, స్వమత సంస్కరణా యత్నచిత్తులును, నాకత్యంత మి

కుర్చులునగు శ్రీయత శృంగిణియల అంజనేయలు వి. ఏ., వి. యల్.
గారి గృహమున బసచేసి యొకనాడు ప్రసంగవశమున నీ గ్రంథమును
గూర్చి నుచ్చరింప, వారును వారిభర్తృపత్నియు సాధ్వీశిరోరత్నముగు
శ్రీమతిరంగ నాయకమ్మగారును శతకయైనందలి కొన్ని పద్యముల ను
దిబింపించి విని యానందించి సంతోషమున నీ శతక ముద్రణా వ్యయ
మును తాము భరించుటకు సమ్మతించుటయేగాక వాపై కాబడిన
యభియోగమును మాటమాత్రమున లేలగొట్టిరి. ఇట్టి యుచారదంప
కులకా సుప్రకాశుడే చితరాయుర రోగ్యులఁ బ్రసాదించు
నాక!

ఈ గ్రంథముఁగల వ్యాకరణదోషముల సవరింపఁగరగా ప్ర
స్తతము, కల్యాణ దుర్గము, బోధమాధ్యమిక పాతకాలాంధ్ర పండితు
లుగానుండు బ్రహ్మశ్రీ నాగపముద్రయి టి. రంగాచార్యులుగారు
ను నాకత్యంత ప్రీతి స్పృహకుండును శైల్య శోధూరు కైస్తవ పా
తకాలాంధ్ర పండితుండునగు, బ్రహ్మశ్రీ కృష్ణకర్మగారును తమకుఁ
ల యవసర కార్యములటుంచి గ్రంథమును సవరించి ముద్రణమునకు
నమ్మద్యరపెట్టిరి. వీరలు నాకు తోడ్పడినవని బ్రోత్సహించి నందుల
కు మిక్కిలి కృతజ్ఞతను దెలుపుచున్నాడను.

మరవివక్షతలే నందులకును శర్యులఁ బఠించుట కనునగు నటు
లను యోచించి “సుప్రకాశ” యను మకుటమిడితిని. నీ శతకము
శేవల పండితాదరిణమునకు పాత్రిత గతున్నను పాఠకులును, అక్షర
జ్ఞుల విహీనుగువారి యుపయోగ మునకైన మార్గదర్శి యగుననిదలచి నీ
గ్రంథము రచించితిని. ఇందలి తప్పులన్ని దెలియజేసిన విజ్ఞులకు నంద
న శతము లర్పించి యందు ముద్రణమున సరిదిద్దుకొందునని సహృద
యులను కేటమింపి బ్రార్థించుచున్నాడను.

ఇట్లు,
రాస్తాటి సుబ్బదాసు.
దేశదాసుడు.

తప్ప

పేరాసంఖ్య

- 5 భూతములు
- 6 తేరన
- 6 కిరచరణములు
- 7 నట్టిపడెడు
- 7 వడ్కిసాపేత
- 7 సుధస్వకు
- 8 యవన
- 9 విలసు
- 10 తామసిచి
- 10 యగున
- 10 పేనంజెచ్చ
- 15 గరగనంబు
- 20 స్వర్ణకారకవస్త్ర
- 20 జనుల
- 22 చంచల
- 24 బలశిశుపాలుడ
- 24 దివ్యచంద
- 26 నిరగుపారగు
- 34 నేత్రద్వయంబుగా
- 38 నిర్విచార
- 39 ముత్యంబు

తప్ప

పద్యసంఖ్య

- 8 భూతంబుల
- 9 తేరను
- 10 కరచరణములు
- 11 నుట్టిపడెడు
- 11 వడ్కిసాపేత
- 12 సుధస్వకు
- 14 యవ్వన
- 15 నలసు
- 16 తామసిచి
- 17 యగుచు
- 18 పేనంజెచ్చ
- 27 కరగనంబు
- 35 స్వర్ణకారాది
- 35 ఖనుల
- 38 చంచలి
- 42 బలశిశుపాలుడ
- 42 దివ్యచరిత
- 45 నిలుగుపాలుగు
- 60 నేత్రద్వయంబుగా
- 67 నిర్వికార
- 68 ముత్యంబు

89 అఖిల

89 నీరధిముదఱ

89 నూట

41 నశంబు

42 నన్నక

42 బిలిపు

42 లనభవించియు

44 నీరేజు

50 సరణియందు

50 మనంబును బుద్ధి

52 విశ్వాసములు

54 గూడకుండి నన్న

55 యెప్పుడించునని

59 శరణిమ

59 కన్నాటిగిట్టు

68 అఖిల

69 నీరధి ముందఱ

70 నూట

72 నశంబు

74 నన్నక

74 బిలిపు

75 లనభవించియు

78 నీరేజు

89 సరణియందు

89 మనంబున బుద్ధి

92 విశ్వాసములు

96 గూడకుండి నన్న

98 యెప్పుడించు నని

105 శరణిమ

105 కన్నాటిగిట్టు

పండితాభిప్రాయములు

శ్రీ రామ.

“సుప్రకాశ శతకమును” శతకము మన్నిత్రులగు శ్రీ సుబ్బదాస కవిచే రచియింపఁ బడినది. శైలి ఖాటి చక్కగా నున్నదని గ్రంథమును బఠించువాగే యెఱుంగఁ గలరు. ఈ కాలమునఁ గుక్క గొడుగులవలె బుట్టు వేలకొలది పుస్తకములను జనువు నరుచి దీనిఁ జదివి తొలగించు కొవచ్చును.

ఇది గజేంద్ర మోక్షమునలె నిరాకారుడని చెప్పఁ బడు భగవంతు నుద్దేశించి చెప్పఁబడినది. దీని వలననే కాక యితర వర్ణనములఁ బట్టి చూచినను జన్మముచే గర్మముచే విశిష్టాద్వైతి యైనను భావమున నద్వైతి యని స్పష్టమగు కొన్ని విషయములు చాల రమ్యముగ జెప్పఁబడినవి. కొన్ని పద్యము లీకవిగారి సహజ సౌజన్య ము, సమీత, భ కి, పరోపకార బుద్ధి వ్యక్తీకరించు చున్నవి. ఈ గ్రంథమునే కాక యాయన మఱియుఁ గొన్ని హరికథలు నాటకములు లోనగు గ్రంథముల రచించి యున్నాడు. అవియును ద్వారలో వెలువడి యాంధ్రభాష నలంకరించును గాక.

29--11--24

ధర్మవరము

హనుజానుడు.

“ఆంధ్రవాల్మీకి”

శ్రీ సుప్రకాశమను నీ శతకమును. తత్కర్తయగు సుబ్బదాసుగారి దయచే జూడ గలిగితిని. అసమానములగు నీతుల నతి సులభశైలి నెల్లరకును వ్యక్తమగురీతి పాఠణిక ప్రామాణ్యముల నిరూపించుచు నీ గ్రంథము విడుగుల శోభిల్లుచున్నది. పఠశుద్ధాస్తిక మతమును బోధించుటయే ప్రాముఖ్యముగా గలిగి దైవ మానవుల చూపుల కందని సూత్రములను కడుంగడు నేర్చున సులభ మార్గమున దెలుపుచున్నది.

గ్రంథకర్తలగు సుబ్బదాసు గారిచేతిలో నాంధ్ర భాష సామ్యరీతుల విలసిల్లి చదివినంతనే చవులొల్కునా కృతుల మూర్తీభవించి చేయించుచున్నదని చెప్పట నతిశయోక్తి కానేరదు.

ఇట్లు

ప్రల్లం పేట

ఎం. వెంకటస్వామినాయుడు,

11—5—24

సబ్ రిజిస్ట్రార్.

శ్రీమతే రామానందాయనమః

శ్రీమతే విగమాంత ఉపాదేశికాయనమః॥

ఈ పరకవితా వితానభవ, వాగ్విభవప్రతిభా ప్రభావమే దురులగు సత్కవీంద్రులకు, దోడ్పడు నాశుభవాని వాణి సంభరిత కుతూహలాపి వెన, బారి మనోహరలీల సుబ్బదా! సిరువుగనున్నచోట రసియెంతయు మేల్కు వరించె నీతనా॥

మ॥ పద లాలిత్యము నర్థగౌరవము జూ, హజాలి నంద
ర్భిసం॥ పదబాకుండగ ఇక్కబట్టి సరణి, బాటించి
సచ్చైలి నొప్పిదమా రీతి నమచ్చ సుబ్బకవి జెప్పెన్
దప్పు లేకుండ నొబది యార్వన్న బసిండి చాయనె
గడెన్ పద్య పోభావైఖుల్॥

కం॥ ఎఱుగుదు నీతిని మనుగడ॥

నెఱుగుదు విద్యా ప్రచార, మెరుగుదు సుగుణం
బెఱుగుదు నితేటి పాడను॥

నెఱుగు గురుగోదెన్నడైన, నిప్పుడు గంటిక॥

తే॥ గీ॥ నిర్మల జ్ఞాన వైరాగ్య, నిష్ఠ నలమి॥
భక్తిభావంబుతో నిందా, బాదకొనియె॥
నాగ్న పద్మ సౌఖ్య, మనుకరించె॥
గాన పతనీయ్యమిది మోక్ష, కాముకులకు॥

శ్లో॥ వరరుచిరం సరిసవరం కరుణారస పూరితంచ మధు
రతాం॥ వరసుప్రకాశ శతకిం రచిత మిదం సుబ్బదా
న వరకవినా॥

శ్లో॥ దత్తాత్రుశ్శీర్షనో దార్ధ్యమవ్యయం సుఖమంజ
నా॥ సామీస్తామ్ సుబ్బదానాఖ్య మిందిరా నంద
నందనా॥

ఇతి.

మాడభూషణం వెంకట నృసింహాచార్యః

అభినవ భారత శిఖామణి

పాతే గీ॥ సుప్రకాశశతక, సువధ వాక్యంబుల
తస్య సారమెల్ల, దగ నిమిచ్చి
భక్తి ముక్తి దారి, బ్రహ్మటింప జేసెను
సుబ్బదాస యోగి, సులభమ గన॥

సీ॥ నాటకంబుల వ్రాసి, నవ్య నూయాలోక
నటనంబులకు నీతి, నాట గొల్పి
ఋగ నాయుర్వేద, ఐక్యత స్నానాపధ
పద్ధతిచే రుదల్, బాయ జేసి
హరిః ధా నెపమున, నాక్షయ భావముల్
ప్రకటించి భక్తిని, చాదుగొల్పి
వేద వేదాంతార్థ, విషయంబు లెల్లను
సుప్రకాశము చేత, సొంది డెల్పి

తే॥ గీ॥ ఇన్నిధముల లోకుల, కి పు సొంపు
సంప భ రత మాతను, నేర్పు మీర
సేవ జేసెను భక్తు నీ, సుబ్బదాసు
యోగ డేమంబు లొనగూర్చు, యోగి విభుధు॥

కం॥ లాలితపద వాక్చతురత
హేలాగతి తత్వశాస్త్ర, మెటిగించునుధీ
శాలియగు సుబ్బ దాసులు
నోలి పోశంసార్థు లగుట, లోక మె యెరుగున్॥

కం॥ కే॥ కోటిశిక్షి నాముడ
శ్రీకర సొంపల్లె వాసి, చిరమిత్రుడ న॥

స్తోత్రమగు సుప్రకాశము|
 వైశ్రాంత పద్యత్రియంబు బంజితి గొసమా|

సోమపాశ్యం.

కం॥ శ్రీరామా వృత్పంకజ
 సూరు డఃశంబు సకల శుభములనిడి తా
 గారుణ్యంబున సుగుణ
 ధారుని పితృయ సుబ్బదాన సమాఖ్యు॥

ఉ. వింటిఁ దృదీయ కమన, విశ్రుత విష్ణు నిధల్ బు
 ధేంద్ర నేగంటి భవస్పృణితనిగు, గంధమణి శ
 తపద్య పూరితిని బూటిన నిన్నుగూడి హితమొ
 ప్పగఁ గొన్ని దినంబులూ! నీ వంటి యఖండ భ
 క్తుమను భారత పుత్రుడుగల్గు నే ధర్మ॥

సీ॥ దేశ దురాచార, నాశ సహపదేశ
 మొప్పు లొల్కెడిని నొ, కొక్కచోట
 వేదాంత సువిచార, వివలభావంబుల
 నుగ్గడించెడిని నొ, కొక్కచోట
 బరమేశ సద్భక్తివలంబేసెడి కీర్తి
 నొత్కరమలరె నొ, కొక్కచోట
 బ్రాంకృత జన నాగి, కభేదసూచన
 లొగి వెల్లుచుండె నొ, కొక్కచోట॥

గీ॥ నార! నీ సుప్రకాశ శ, తాఖ్యైః గ్రాలు
 గ్రోధ రత్న బు మన దేశ రత్నకంబు
 పరిగనియ్యది ప్రజలకు భగదంబు
 గాంచ నాకడ మి, మా? ఘన ముదంబు!

ఇట్లు

17—5—24 భవద్విధేయుడు.
 రైల్వే, కోడూరు. వేదము, వెంకట కృష్ణశర్మ.

శా॥ రాష్ట్రాటోముకు సుబ్బదాసు మహితాః రంభంబుగా
 జేసె సం తృప్తి కందంగ సుప్రకాశ శత్రుం, బిం
 దుంకు తత్త్వాబుచే క్షీప్తాబయ్యె కవిత్వి సార్థకత
 యెం, తేలోక సంస్కారమున్! ప్రాప్తంబయ్యె నటం
 చు నమ్ముదును సం, బావ్యంబులౌ నీతులన్!

చ॥ పరమగు వస్తు వీకృతిని, వర్ణితమైనది యెల్ల వారికిన్!
 సరసవిధిం గనందగిన, నారము హిందు జనీయ నీతి
 సుం! దరమగు మాతృ భాషయ న్న, ధానముగాగ
 గృహీతిమార! యీ! నరుడు కృతార్థు డెన్న వచనం
 బునకెందు విఘాత ముందునే॥

ఇట్లు

కె. వి. నరసింహాచార్యులు
 రాజనగరం. పనపర్తి సగ్గసం.
 నైజామ్

ఓం తత్సత్

సు ప్ర కా శ శ త క ము

సీ॥ శ్రీః గణేశాయ నమః॥ సీ॥ సువాత్సల్యైక
 పూర్ణండానై ననీ॥ పూజ్యయశము॥
 అణువణువాదిగా॥ నా బ్రహ్మ పర్యంత
 మావరించిన నీదు॥ నమిత మహిమ॥
 నిఖిల జగజ్జాల॥ చిర్మాణమూనఁ గడు॥
 బ్రకటితంబైన నీ॥ ప్రాభవంబు॥
 నిఖిల లోకంబుల॥ నిర్విదోశ క్తిని
 గనునన్న నదువు నీ॥ కాశలంబు॥

తే॥ గీ॥ గాంచి యుప్పొంగి నీ తత్త్వ మెంచిపొగడి
 భక్తితోలుకాడ మృదుల॥ భావములు పొదల॥
 శతః సూర్పింతు గ్రహింపు॥ హితమనీష॥
 సుగుణసంభావ్య నర్వేశ॥ సుప్రకాశ॥

సీ॥ “ఓమ్ నమః” యనినొల్ల నోర్చిదిద్దించిన
 శేషాది గురునకుఁ జేతులొన్గి
 సంస్కృతాంధములనుఁ శోధిమి నేర్పిన
 నల్లన గురునకుఁ నతులొనర్చి
 లక్షణ గ్రంథంబుఁ లను నచ్చఁజెప్పిన
 గుణనిధియగు సుబ్బుఁ గురుని వలఁచి
 ఒనర నాయుర్వేదఁ మును బోధ జేసిన
 గొట్లూరు సుబ్బార్యఁ గురుని నెంచి॥

గీ॥ మణియు నద్వైతమును బోధఁ పఱచియోగ |
 నరణి దెల్పిన గురుసింహఁ గురుని రామ |
 దాస సిద్ధుల మది నెంచి వాఁసినాడ
 సుగుణ సంభాష్య నర్చేశఁ సుప్రకాశ॥ 2

సీ॥ అది కవీశ్వరుం డైన వాల్మీకి కీ॥
 రామ వృత్త మ వ్రాసి రహిఁ జెలంగె |
 భవభూతి యుత్తరఁ భాగంబు కరుణ చి
 ప్పిల నాటకము వ్రాసి పేరు గాంచె |
 గవిజల శ్రేష్ఠుడౌ కాలి దాసుడు శా
 కుంతలంబును వ్రాసి గురులఁ బొందె |
 నిపుడు రవీంద్రుడు నుపమాన రహితమా
 గీతాంజలిని వ్రాసి కీర్తి కెక్కె॥

గీ॥ నపుడు నిపుడును నీభక్తులైన కవులు |
 గలరు జగమునఁ దావకఁ కరుణ వడసి |

ధన్యులైనట్టి సుజ్ఞానం ధనులు ఘనులు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశం సుప్రకాశం

3

సీ మాటి మాటికిఁగి మాధుర్య ముప్పొంగి
వినువారి మునులఁగాఁ వింప వలయు
అర్థమంతట వాక్కుఁ లం దూరి సభ్యుల
వినుల విందుఁ గాఁ వింపవలయు
భావ మింగితిముచేఁ బయట నచ్చొత్తి న
ట్లును శ్రద్ధులకు మదిఁ నంట వలయు
రసము నొంది మాఁ ననవుఁ జాంచల్యంబు
నడఁచి బంధించి వేఁ యంగ వలయు

తే॥ గీ॥ నొక్కచూడెట్లు వారికిఁగి నొక్కచెప్ప
మరల వివరేల వినివేఱు మాటలేల
నాటి నుండియు నీభక్తి నాటు కొనదె
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశం సుప్రకాశం

4

సీ విద్య గల్గిన నేమి వినయము లేకున్న
ఫణిశ్రీమున మణిఁ బరఁగునట్లు
భనము నుండిన నేమి దానంబు లేకున్న
కాటిలో పువ్వులు గలిగినట్లు
చెలువ ముండిన నేమి శీలంబు లేకున్న
బాహ్యంగనకు రూప మున్నయట్లు
కార్య ముండిన నేమి ధైర్యంబు లేకున్న
నేపికి నధికార మిచ్చినట్లు

తే॥ గీ॥ మనుజుఁ డైపుట్టినంతి నేమామె నెచ్చుక |
 లాతి వారికి నపకారం లవములేక |
 నిశిత సుజ్ఞాని గానిచో పశువు గాదె |
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశం సుప్రకాశ॥

5

సీ॥ గ్రాన్థముఁ గైతిలోఁ గలువరాదనువారు
 గలుపుటే యొప్పని పలుకుచు రు |
 స్వస్వామ్య మడుగక సాక్షింతు మనువారు
 నడిగియే నాథింతు మనెను వారు
 సంస్కారమున జాతి చక్కనా ననువారు
 చెడు తొలఁచి బుడసఁ చెప్పవారు |
 వర్ణ భేదము లుండు ననతిలేదనువారు
 సాకరంబగునని జడిమువారు॥

తే॥ గీ॥ ఇన్ని పోటీలలోఁబడి తన్నుకొనఁగ
 నిన్నిటను నీవు చేరిము నిందోజాల |
 విధ మొనర్చెద విదియేటి విధము తండ్రి |
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశం సుప్రకాశ॥

6

సీ॥ వ్యోమ చుంబిత మహా ద్భుత హిమ శైలమ్ము
 భరియించు చున్న యీ భరత మాల |
 నర్మదా గంగాది నదుల నెల్లప్పుడు
 భరియించు చున్న యీ భరత మాల |
 సకల సస్యోఘముల వ్రోకృతి సాభాగ్యముల
 భరియించు చున్న యీ భరత మాల |

కలక రన్నిముందుఁ బుని సమూహమ్మల
భరియించు చున్నయా భుత మాత!

తే॥ గీ॥ దేశముల నెల్ల మిన్న గఁ దేవలఁగ |
వఱలు చుండెను మున్నిప్పు వాసిలేక |
దర్భరస్థితి నున్నదిదుఁతె దూర |
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥

7

సీ॥ ధన్వ స్వరూపఁడౌ ధరణీ లింబున
బహుజన్మ త్రణ్య సం ప్రాప్తమైన |
మనుజ జన్మంబిహి మంచి జ్ఞానోదయం
బొందఁ జేసితివయ్య యో మాహాత్మ్య |
జ్ఞాన క ర్మేంద్రియ ఘనసూక్ష్మ పరికర
సముదయంబునఁ బూర్ణ సౌఖ్య మొసఁగి
పంచభూత బుల భవ్య మా సూర్యచం
ద్రాది బ్రహ్మాండ భటాళి గూర్చి॥

తే॥ గీ॥ న్యాయరీతిని నడువ నా మ్నాయమలను |
దాన మొసఁగిన నీకీర్తి దలంచి నిన్ను |
గాంచి ధన్యులఁ బొందని ఖలుని బ్రతుకు |
వ్యర్థమని బల్కుదురు బుధా వళిజగాన
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥

8

సీ॥ నిదుర లేచిన చాది నిదుర బోయెడిదాఁక
భవజల నిధిలోన బాధ పడుచు |

వ్యవహార చింతయుఁ వ్యాపారచింతయు
 కూర గాయలచింతిఁ కూటిచింతి,
 కొమ్మలపైఁ జింతిఁ సొమ్మలపైఁ జింతి
 సుతులు లేరనుచింతిఁ బ్రతుకుచింతి
 ధనముపైఁ జింతయుఁ దాయాద చింతయు
 పశువులపైచింతి పసిడి చింతి.

ఈ గీ. ఇన్ని చింతలలోఁబడి తన్నుకొనుచు
 నదియె సుఖముని యెంచు నే యధము దక్షిణ
 నిన్ను గానక చచ్చు నో కన్నతండ్రి
 సుగుణ సంభావ్య పర్యేశ సుప్రకాశ 9

సీ ఉపమాన రహితమీ యుద్వి నొక్కనిమోము
 నీరేడముల మీఱు నేత్ర యగము
 పరికింప నొక్కనిఁ పల్కుతేనయ లొల్కు
 పలుచాలు కుట్టుల పక్షి గేరు
 గాంచనొక్కని నడఁ కదురమ్యమై తోచు
 జూడ సంగమ్యులు సొంపు మీఱు
 రమ్యమా యొకని యు రంబు గాంచిన యంత
 కరచరణంబులు ఘనత మీఱు

ఈ గీ. నహహ నీ సృష్టి చిత్రియుఁ నరసిజూడ
 నిట్టి డట్టిది యని యూహ నెఱుగ లేను
 పొగడఁదరమాన నీ శక్తి పూరిచరిత
 సుగుణసంభావ్య పర్యేశ సుప్రకాశ 10

సుప్రకాశ శతకము

సీ ఉదయ కాలము నాదు నిదుర మేల్కొనివచ్చి
 యొగి తల్లి దండ్రుల కొనర మొక్కి
 మొక్కి ముట్టోరకక మనభక్తి నిండార
 దాన మాడించియుఁ దడినినొత్తి
 యొత్తిధౌతంబులొ మెత్తని వలువలు
 మేసికి నిండుగ మెలంగ గట్టి
 తిట్టిను రసపూర్తి నట్టి పడెడు దివ్య
 మ్రదనామేళ భో జన మమర్చి

సీ ఇచ్చ యలరంగ తాంబూల మిచ్చియక్క
 రెనగ మేసగంగ పిచ్చపూజ ననయ చేయు
 టదియె సచ్చాద్ధ మంగురో యమలకీర్తి
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ 11

సీ తల్లి దండ్రుల పూజ దనరఁజేసియె కదా
 పుండఁకుఁడు నర్హుఁడు పురముజేరె
 తల్లి దండ్రుల పూజ దనరఁజేసియె కదా
 యల సుధన్వండు దివ్య ఫలముఁబొందె
 తల్లి దండ్రుల పూజ దనరఁజేసియె కదా
 గుణ పుత్తుడా బిహ్మ పురముజేరె
 తల్లి దండ్రుల పూజ దనరఁజేసియె కదా
 పరశురాముఁడు మహా భాగుడయ్యె

సీ తల్లి దండ్రుల కెప్పుడు నుల్ల మలరె
 బూజ జేసిసి వాడెపో పుత్తుడవని

తే. గీ. మనుజుఁ డైపుట్టినంతి శ్రీమాయే నల్లక |
 లాటి వారికి నవకారం లవములేక |
 నిశిత సుజ్ఞాని గానివో పశువు గాదె |
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశం సుప్రకాశ |

5

సీ. గ్రాన్థముఁ గైతలోఁ గలువరాదనువారు
 గలుపుటే యొప్పని పలుకు వారు |
 స్వస్వామ్య మడుగక సాధింతు మనువారు
 నడిగియే నభితు మనెడు వారు
 సంస్కారమున జాతి చక్కనా ననువారు
 చెడు త్రోవ బడునా చెప్పవారు |
 వర్ణ భేదము లుండ వనతిలేదనువారు
 సంగరంబగునని జడియవారు |

తే. గీ. ఇన్ని పోటీలలోఁబడి తన్ను కొనఁగ
 సన్నిటను నీవు చేరియి నిందోజాల |
 విధ మొనర్చెద విదియేటి విధము తండ్రి |
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశం సుప్రకాశ |

6

సీ. వ్యోమ చురచిత మహా దుష్టత హిమ్నశైలమ్ము
 భరియించు చున్న యీ భరత మూత |
 నర్మదా గంగాది నదుల నెల్లప్పుడు
 భరియించు చున్న యీ భరత మూత |
 నకల సస్యామృతం వ్రోక్కుతి సాభాగ్యమూత
 భరియించు చున్న యీ భరత మూత |

కంక రన్నములుండు ఖని సమూహముల
భరియించు చున్నయా భుత మాత|

తే॥ గీ॥ దేశముల నెల్ల మిన్న గఁ దేజరిలఁగ|
వఱు చుంజెను మున్నిల్లు హసితే||
దర్భిరస్థితి నున్నదిదులె దూర|
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 7

సీ॥ ధన్వ స్వరూప నా ధరణీ తలంబున
బహుజన్మ పుణ్యక్షణ ప్రాప్తమైన|
మనుజ జన్మంబిడి మించి జ్ఞానోదయం
బొందఁ జేసితివయ్య యో మాహాత్మ|
జ్ఞాన కర్మేంద్రియ ఘనసూక్ష్మ పరికర
నముదియంబునఁ బూర్ణ సౌఖ్య మొసఁగి
పాచభూత బుల భవ్య మా సూర్యచం
ద్రాది బ్రహ్మాండ భటాళి గూర్చి॥

తే॥ గీ॥ న్యాయరీతిని నడువ నా మ్నాయములను|
దాన మొసఁగిన నీకీర్తి దఁది నిన్నుఁ|
గాంచి ధన్యతఁ బొందని ఖలుని బ్రతుకు|
వ్యర్థమని బల్కుదురు బుధా వళిజగాన
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 8

సీ॥ నిదుర లేచిన దాది నిదుర బోయెడిదాఁడ
భవజల నిధిలోన బాధ పడుచు|

మోహ తురంగంబుఁ మురిసి పర్జించుండ
చింతాగ్ని విక్కిలిఁ వెలగుమాడ॥

గీ॥ ఏమి సుఖమని జరుచింకఁ తామసి చి
మోక్షి నార్గముఁ దలఁపఁ మఱిను చున్నదు
ఎందు విషమంబులను బొందఁ నెందుచున్నదు
- సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 16

నీ॥ కోటికిఁ గడియించుఁ కొన్న నర్కుడైన
గోచి నైనన వెంటఁ గొనుచు బోడు
అవనీ ధర్మండుఁ సంత్య కామునందు
నగ్గలంబగు దితిఁ బగ్గియును
అఁగ ననమోహఁ నాకారం దైనను
వృద్ధును కాకట్టె వెలయులేడు
వీరల గలిచెను నీర్య వంతుడైన
సర్వీర్యుడై తుదఁ నీలిచచ్చు

గీ॥ లేక మేనియు నీదయఁ లేక యున్న
నెట్టి న యైన శుభముఁ నెలయు లేక
పుడియ నవగత నామం దై పొల్చునయ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 17

నీ॥ అశాసమీరణఁ మట్టిట్టు గొట్టగ
దుఃఖపేనంబెల్లఁ తొట్ట గిలగ
మోహతిరంగమల్ మోదుచు నండగ

సుఖశీకరంబులుఁ చుట్టుకొనఁగ
సుడిఁబోలు భార్యయుఁ జాట్టి తిప్పచునుండ
సుతనక్రములు బట్టి వెతలఁబెట్ట
బంధుఁలభీరముల్ ఁ బట్టి పీకుచు నుండ
సోదర మీనముల్ సుక్కిఁజేయఁ

గీ॥ నకట సంసార సాగరంఁ బంతరింపఁ
తావకధ్యానమను దృఢఁ తిరణిగాకఁ
యార్తునకు దిక్కు వేరెద్ది యప్రమేయఁ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 18

సీ॥ జన్మమెత్తినదాదిఁ చచ్చెడు దాఁకను
నలకపోతముమాడ్కిఁ మెలగు వాఁడుఁ
అనిశంబు విషయాదుఁ లాశించి యున్నలోఁ
బడిన శలభమట్లుఁ జెడెడు వాఁడుఁ
తనకున్న దానిలోఁ దానమొసంగక
భ్రమరంబు రీతినిఁ బరగు వాఁడుఁ
లాతి సతులఁగోరిఁ కేతకీ గర్భస్థ
వట్పదంబుల భాతిఁ జచ్చు వాఁడుఁ

గీ॥ నీ కృపాపూర్ణ మనమనుఁ నిలయమందుఁ
చోటు గాంచక నీనామఁ సుధనుఁ గ్రోలఁ
వలను పడకయుఁ జెడును భూఁ వలయమందు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 19

సీ॥ నిర్మలాదక పూర్ణఁ నిమ్నగా జలములు
దాహంబు నణఁపవేఁ తలఁచి చూడఁ

సుక్కు నిందియవశుడనుఁ నూరివద్యుఁ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 23

సీ॥ సంసార మనుగొప్పఁ న ద్రముఁ గటంగఁ
దావక ధ్యాసముఁ తరణి గాదె
కర్మశాస్త్రకమగుఁ కానమును గల్ప
నమల ప్రత్యగూఁ మన్ని గాదె
యజ్ఞానమాను గొప్పఁ యంధకారముఁ బాప
ప్రజ్ఞానమే రవిఁ పరిభయిగాదె
తృప్తా మహాసర్పఁ తీర్థవిషము వోవ
నలురూపుడే తార్క్ష్యఁ మణియుఁ గాదె

గీ॥ శాప జలదాఘముల్ దోలఁ భవ్యమైన
భవ దుదార సమాఖ్యయేఁ పవనమయ్య
ఆర్తులకు నీవె దిక్కయ్యఁ యప్రిమేయ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 24

సీ॥ పగలు జంతువు లెల్లఁ బనిచేసి యలసిన
నూఱిడిల్లగ సిద్ధిఁ నొసగినావు
నిదురించు ప్రాణులఁ గదిసి యాపదలేక
శాచుచు నెప్పుడుఁ బోదినావు
తొలి జామనన వేగఁ మెలఁకువఁ గలిగింప
నొసఁగితి కుక్కుటఁ విసర ములను
మాంద్యముఁ బోగొట్టఁ మలయ మారుతమిచ్చి
యొనరఁగ సైర్యముఁ నొసఁగి నావు

గీ॥ శారి కాకీరవిక పాళి॥ యారవముల॥
 నమిత సంతోష మొనఁగితి॥ వయ్యనీపు॥
 నీదు మహిమము పొడంగ॥ నేరనయ్య॥
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ॥ సుప్రకాశ॥ 25

సీ॥ సద్వస్తు సందోహ॥ సౌందర్యగరిమంబు॥
 నెలమిఁజూడంగ॥ గన్న॥ లిచ్చితయ్య॥
 అవ్యక్త వ్యక్తరంబులైన యారావము
 లింపుగ విన వీను॥ లిచ్చితయ్య॥
 వృషసంబుల రుచుల్॥ చవిచూచి తెలియఁగ
 నొనరఁగ రసనంబు॥ నొసఁగితయ్య॥
 ప్రస్ఫుట శీతోష్ణ॥ ఋద్ధతు లెఱుంగంగ
 నోడక త్వగిందిరియ॥ ముంచితయ్య॥

గీ॥ వాసనలఁజూడ నొసఁగితి॥ నానియును॥
 పాప పుణ్య వివేచనా॥ ప్రిప్తి నొసఁగ॥
 జ్ఞాన మిచ్చితి వయ్య విజ్ఞాన గమ్య॥
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ॥ సుప్రకాశ॥ 26

సీ॥ చెల్లువైన యట్టి నీ॥ సృష్టి విలాసంబు
 చూడసి కన్నులు॥ వాడు దొనలు॥
 నిగమ సంస్తుత్యమా॥ నీపేరు నుడువుట॥
 గొలని రసనంబు॥ గరగనంబు॥
 జ్ఞాన నేత్రంబున॥ గనక నీరూపంబు
 పులక మొందని మేను॥ బోదె గాని॥

జగతిశుండగు నిన్నుఁ సంస్మరించుట యందుఁ
బరఁగని యాబుద్ధిఁ పాడు బుద్ధిఁ

గీ॥ అఖిల లోకంబులను కుక్షిఁ యందు దీమిడ్చి!
యెందు నంటక నన్నిటిఁ యందు నింపిఁ
యలగు నీనగు మహిమనుఁ దెలియనట్టి
యోగి జన్మము జన్మమే యోగివండ్యఁ
సుగుణసంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 27

సీ॥ కనవు మెక్కుచుఁగానఁ వనియుచు మృగముల
కరుణఁబూనక చంపుఁ కఠినఁడొకఁడు
ఫల భక్షణముఁజేసి నా తెడు పక్షుల
నదముడై కడతేచ్చు నల్పుడొకఁడు
పుష్కరంపు ముటికిఁ బోగొట్టు మీలను
పల వైచి చంపును తులువ యొకఁడు
వరిగడ్డిదిని పయో వర్షంబు గురియించి
జనులఁబ్రోచెడు గోవు చంపు నొకఁడు

గీ॥ కటా కటా! వీరి హృదయముల్ కఠిన శిలలు
జగతి నిట్టి దురాత్ములు చాఁగెలగు
వీరి నెట్లు లడంచెదో వేద వేద్య!
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 28

సీ॥ భార్య యున్నరటంచుఁ బడి యేళ్ళుచుండఁగ
వేశ్యా గృహముఁ గూర్చి వెడలువాని

జానుల నధమాన్పుఁ చందముఁ దలఁచక
 చేవల గుత్తులుఁ చేయు వాని|
 అడు బిడ్డఁనమ్మఁ గోడు దలంపక
 సంఘ సంస్కరణంబుఁ జాటు వాని
 భారతీయులు చాఁ బాధ లగుదుచునుండఁ
 గల్లు పాటలు బాడఁ వెళ్ళువాని|

సీ॥ నట్టె వీరల నొకచేంపఁగొట్టి వంచి|
 మార్గమున్నఁజూపి బుద్ధినిఁ మాటఁజేసి|
 దేశభక్తులఁ జేసు మోఁ దేవదేవ||
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః॥

సీ॥ అగ్నియే యిష్టియుఁ నాలోచనం బగ్ని|
 ఇధ్మంబు దేహముఁ హింస దమము|
 వేది వక్షుబునుఁ వెండుక లాకుశ
 లమరగ శిఖయును యజ్ఞభూమి|
 అజ్ఞంబు కామమోఁ నమిత కోపము పెరు
 వగు వృదయును యూఁక మగు నటండు||
 శమ విధానంబు ప్రి శస్త్ర దక్షిణయును
 ఋత్విజ్ఞులై యొప్పు సింధియములు|

సీ॥ ఆ పురోడాశమును యుష్మ దైక్య మగును|
 అనూను స్మృతి పల్కుచుండుట, నరయలేక|
 హింస గావంత్రు సవమని హింసరూప|
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః॥

సీ॥ ఘోర లాదు జలేబిఁ పిండి కుడుములును
 చాల హఠాళిగ లాదిఁ భక్త్యతతియు॥
 కడురుచిఁ రిములొఁ ఁడవ పిమాణంపు
 యాదృచ్ఛికంపు శాఁల్యున్ తతియు॥
 కిందవంగలు పొట్లఁ కాఁరకాయలు
 చాల రీతులు గలఁ శాకతతులు॥
 అనటి ఫలంబులు నామ్ర ఫలంబులు
 వనన ఫలములాదిఁ పండ్రవితతి

గీ॥ ధుని నుండఁగ వీనిని నరులు విడిచి
 మాంసమును మెక్క చుందురు, హింసయనక
 వారిజతరము లెట్టివో పరమ పురుష!
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ ౭॥

సీ॥ కూటికై బీదలు కుయ్యిడుచుండగ
 మూఁడు పూటఁ దిని ముటియు పెట్లు॥
 వసియింప బీదకుఁ ససతి లేకుండఁగ
 పేడలపై నుండి మెలఁగుపెట్లు॥
 మఱుపుట్రమాను లేక నిరుపేద లుండఁగ
 ఘనదుకూలను లను గట్టు పెట్లు॥
 దుమ్ములోఁ దమ్ములు దొరలుచు నుండఁగ
 పట్టు మెత్తల మీదఁ బండుపెట్లు॥

గీ॥ అకట! జగమందు బీదల యార్తనాడ!

ములు వినఁ బహుచునేరడఁగఁ మూఁధురీతి |
 చూడనేరను నీయండఁ జోత్తునయ్య |
 సుగుణ సాభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 32

స॥ అగతికునకు నింకి యెన్న మొనఁగరు గాని
 లవాని కిత్తురుఁ కాంచుంబు |
 తలి దండులకు నేనఁ దనరజేయరు గాని
 సాని శ్వాశకు పూజనలుపఁగలరు |
 యి పెదకు నొకింత నేల నియ్యరు గాని
 గృహ దాన విత్తురుఁ గేహి కలమి |
 గోనాకనబొందు భావ మొచరు గాని
 మొద్దు బసపు గారచి మొక్కుచుండె॥

స॥ ధరణి దలపోయ రీ సూక్ష్మ ధర్మములను
 కుటిల వర్తను లక్షణఁ పటిమచేత |
 వారు వొందరు నీదగు భూరి కృపను |
 సుగుణసాభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 33

స॥ మానసమా నీడు భ్యానంబు చాలించి
 కనులు విచ్చి జగంబు గాంచు మిట్లు |
 పొట్ట కూటికి రాలు గొట్టి విధిని దుమ్ము
 గ్రమ్మ మాసిన గుడ్డఁ గట్ట నతఁడు |
 ఎండ పానల కొర్చి కొండ కట్టలు దెచ్చి
 గంజిచే నొక పూటఁ గడపె నితఁడు॥

భూమి దున్ని పజకుఁ భోజ్య వస్తువు లిచ్చి
యలసి యూబలిఁ గ్రోలుఁ నకట యితఁడు!

గీ॥ ఇటుల గష్టించుచుండఁగఁ నిలు జనులు
మూర్ఖులై దోసి లొగ్గెనుఁ ముందు వీరి!
యిహముఁడఁగింప దేవునిఁ నడిగివొనుము
సుగుణసంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ పి4

సీ॥ స్వర్గ కారక వత్తుఁ సర్వశిల్పజ్ఞులే
దేశము వృద్ధికిఁ దెచ్చువారు!
జనుల నెల్లడలనఁ గనిపెట్టు వారలే
దేశము వృద్ధికిఁ దెచ్చువారు!
వైదిక నైతిక ప్రజ్ఞా ధురీణులే
దేశము వృద్ధికిఁ దెచ్చువారు!
వ్యాపార నౌకకాఁ వ్యాధి నిర్లేతలే
దేశము వృద్ధికిఁ దెచ్చువారు॥

గీ॥ ఇట్టివారలఁ గోట్లకుఁ బుట్టఁజేసి!
వారచే దేశ మభివృద్ధిఁ బడయఁజేసి!
యుద్వి జనులకు శుభములఁ నొనఱుమయ్యు!
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ పి5

సీ॥ ధర్మ కాస్తార్థములే దల క్రిమిగా మాతె
గుణ కర్మరీతులు గుహలఁదూతె
ధనధన్యు రాసులు తఱిగి యావలఁజేర

చాంభిక వేషముల్ దాపు మీఠె
ప్రాధా వివాహంపుఁ దృతులే జారె
విధవల దుఃఖంబుఁ వెల్లిబారె
శమదమ హుంతులుఁ సత్యశీలము లాటె
నార్యుల సిద్ధాంతఁ మటవి గోరె

9 ఎన్నియో శప్తముల నీకుఁ కన్న సుతులు!
పొంచుచున్నార వానినిఁ బోనడంచి!
తోవఁజూపుమోదయముంచిఁ లోకవంధ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 36

10 పరఁగ నాయుర్వేదఁ పద్ధతి గలియును
వస్తు తత్త్వార్థంబుఁ బడయలేక!
గజపుటంబులు దృతుల్ గ్రావభస్మంబులు
చేయుచు రుజవోవఁ జేయలేరు!
అరయ నీరమెచుండుఁ ధరణియె యొక మందు
నిసుక దిబ్బలే మంచుఁ కనవు మందుఁ
కొండ నె త్తంబునుఁ నెండయె యొకమందు
మలయ మారుత మొకఁ పుంచిమందు!

11 జంతువుల రోగములఁబాపఁ జగము నందు!
వలయు మందులు భవరోగఁ వైద్యుడైన!
నీవు సులభముగా వీనిఁ నతి సృజించి
యిచ్చి తిరకావధములెల్లఁ నేటికయ్యు!
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 37

సీ॥ భువగు బచ్చలి గోగుం గోబ్బి చెంచల మొతి
 కూరలు నాగనాథులను దెచ్చి
 మిరపకాయలు నూనెఁ జివేప యుంగున
 చింతపండువ్వును జేరదేసి
 యెల్లుల్లి కొబ్బరిఁ బెల్లము పదునుంచి
 దాత రుబ్బుచు రిగ్గవార నుంచి
 పిండమంచును యూఁ బిండి యొక్కటి చేచ్చి
 పొట్ట బగుల దాని నట్టె మెక్కి

గీ॥ రోగ మేవేళ బెంచి యూరొగ్య మొనగు
 ప్రకృతిగానక పర్వికఁ పోతిభ నేర్చి
 పాప నన కొనుటిది మా స్వభావమయ్య
 సుగుణ సంభావ్య నేర్వేళ సుప్రకాశ 39

సీ॥ భారత జాతికిభావ బాస్యము మాన్వ
 నే మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె
 హిందూ మహాత్ముడీ యేర్వలు పోగొట్ట
 నే మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె
 బాస పిశాచము పాణద్రోలుటకునై
 ఏ మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె
 పరగ నపింశాఖ్య పద్ధతులను దెల్ప
 నే మహాత్ముడు జన్మ మిలను బొందె

గీ॥ నిట్టి గాంధీ మహర్షి య హీనకీర్తి
 ప్రవిమలాధ్యాత్మభుని సత్య పాలకుండు

నీను భక్తులలో మేటి నిర్వికార|
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ||

39

సీ॥ కీర్తిస్తు మునిబె బల్ శ్రేష్ఠునిచనియెడి
కైస్తవ సాదరి ఘనముగా|

ఇస్లాము సుమునిబె యెక్కుడంచనియెడు

వర మహమ్మదు జాతి ననుడు గాని
శాక్తేయునుతమె ఫాశాస్త్రియ మనియెడు
శక్తి పూజనుచేయు జనులు గాని
పరగ శైవోపాసకులు పరిశుద్ధుని దెల్పు
తనరెడివర లింగ భారిగాని||

గీ॥ మాఘ్యుడైనను మితియురా మానుజీయు|
డైన నద్వైతియైనను నాధ్యమైన|

శాంతిరసము బొందగ జాలకున్న|

నిన్ను గాంచుట సున్నయా పన్నరక్ష|

సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ||

40

సీ॥ ప్రజల బిడ్డల రీతి రాణ నేలనివాడు

రాజు గాడతడు గోరాజుగాని|

తలి దండ్రులకు పూజ దనరణేయని వాడు

కొడుకు గాడతడు దుండుడుకుగాని|

పతి యాజ్ఞలకు మాటు పలుకుచుండెడియాలు

యాలుగాదది చెడ్డ తేలుగాని|

భార్యకు దోహంబు బరగ జేసెడివాడు

భర్తగాడతడు సంహర్తగాని||

గీ॥ సిన్న భూతి దయాభునిఁ చిర్వికానిఁ
దలచి యానంద జలధిలోఁ వెలచు నట్టి
మనుజుఁ డాతఁడు నిక్కపుఁ దనుజడయ్యె
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశఁ 41

సీ॥ ఎండ కన్నెఱుంగనిఁ యింతులఁ చెఱుమంది
నరకుడే సౌఖ్య నికరము బొందె
నన్నల రాజ్యంబుఁ నాక్రమించిన నోహ
యల సుయోధనుడేహఁ ఫలము బొందె
గర్వింది నావంటిఁ ఘనుఁడు లేడనియెడి
శివుడు నెంతటిఁ కాలముండె
బరుల శ్రేయస్సును నోర్వని కట్టి
బల శిఖరాలఁడేఁ ఫలము నొందె॥

గీ॥ గాన దుర్బుద్ధులనుమానిఁ మానధనుఁడు
“ఆత్మ వత్స్వ భూతాని” యనెను నీతిఁ
దెలిసి సౌఖ్యము నొందున, దివ్యచందఁ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశఁ 42

సీ॥ రామచంద్రునిఁ గన్నఁ రమణి కానల్య యే
భారత మాతకుఁ బట్టు గొమ్మ
అభిమన్యుఁ గన్నయాఁ యతివ సుభద్రయే
ధానినతి కింతఁ హరస్సమణి
భరతునిఁ గన్నయాఁ ప్రేమద శకుంతల
భూదేవి కింకరుఁ భూషణంబు

అర్జుని గన్నయాః యంగన కుంతియే
మేసిని సామ్యులః మేలుబలి|

1 ఇట్టి సాధ్వీమ తల్లులః బుట్టజేసి|
హైందవావని కీర్తినిః బొందజేయ|
వయ్య! సజ్జన సన్నితిః యమల చరిత|
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశః సుప్రకాశ|| 43

2 ఘోరాటపురః దన్నుః గోరు బోయనిఃగాంచి
దమయంతి యేనీతిః దగ వచించె|
రక్కసి మూఱిచేః తక్కిత యగునీత
దశకంతు కేనీతిః విశద పఱచె|
కీచకు మోహగ్నిః కీలలు చల్లార్ప
ద్రావది యేనీతిః దగ వచించె|
పేరాచేః దన్నుః జేరః గోరు పహుషు
కేరీతి శచినీతిః నైఋగః బల్కె|

3 ఇట్టినీతి విహంగుః పుట్టి గాదె|
భరత ఖండంబు ఘనకీర్తిః వడసి నీతి|
నన్య ఖండంబులకుః బంపిః మాన్య మగుట|
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశః సుప్రకాశ|| 44

సీ॥ తలవంచి పఠినేవః దనరఃజేయని యాలు
యాలు గాదది వెలఃయాలుగాని|
పరుసంపు మాటలః బలుకుచుండెడి భార్య
భార్య గాదది దుష్టచర్యగాని|

సుఖదుఃఖముల రెంటిఁ జూడకుండిన దార
వారఁగాదది మహాఁ క్రూరాగాని|
అతిథి సంతర్పణఁ మాచరించని జారు
జాయఁగాదది గొప్పఁ దాయుగాని॥

గీ॥ ఇంటఁకాల్కూని కెప్పుడుఁ నిరగు పొరుగుఁ
టిండ్లు దిరుగుచు పతిమాటఁ నెదను దలఁప
కుండు నా నారినినుఁగాంచఁ నోపదయ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 45

సీ॥ నిక్కపు లేడిలఁ వెక్కరించిన రీతి
పక్క పాపటలతోఁ నిక్కు వారు|
పనపు కుంకుమ లేలఁ పనికి గావని వీడి
ఫేను పొడరుఁ బూసిఁ వెలుయువారు|
చలువ బట్టలకంటెఁ జాకెట్లు గొనులు
మేలని ధరియించిఁ మెలఁగు వారు|
సీకాయ పొడుమేలఁ చెలువు పోవు నటంచు
బూడిద సబ్బులఁ బూయు వారు

గీ॥ చేతి గుడ్డలు ల్యావ్రుడుఁ నెంటుబుడ్లు|
వాడు కొనువారు ధనమునుఁ పాటుచేసి|
స్వీయ జనులకు దోహదముఁ జేయువారు|
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 46

సీ॥ ఊత్రము లెల్లనుఁ నేవింపబోనేల
సాగర స్నానంబుఁ సలుపనేల|

నట్టనవై న్యమిల్ ♦ గట్టించుటది యేల
 చాంద్రాయణంబును ♦ సలుపనేల
 కఠినోపవాసముల్ ♦ గావించు టదియేల
 యూరక ద్రవ్యము ♦ నొసంగనేల
 కాషాయ వస్త్రముల్ ♦ గట్టి తిరుగంగనేల
 సంసారమును వీడి ♦ చనంగనేల

గీ॥ ఇంద్రియముల నిర్జించి ♦ యెలమితోడ
 జ్ఞాన ముముడైన నినుఁగొంచి ♦ శరణటంచు
 నాక్షి మాతృగ్రామగానంట ♦ చాలదేమి
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ ♦ సుప్రకాశ॥ 47

పి॥ ఇంద్రియో న్మాదంబు ♦ నడఁజేసి నినుఁగొంచి
 పరగడి దినమది ♦ పర్య దినము
 మూసి తొమ్మిది రుద్రముల నంత నినుఁగొంచి
 రాజిల్లు దినమది ♦ రామ నవమి
 పంచ కోశంబులఁ బరిమార్చి చిత్ప్రభ
 గాంచిన దినమె యు ♦ గాది దినము
 వివయాదులను వీడి ♦ వెన మనంబును నిల్పు
 దినమె యేకాదశి ♦ యను దినంబు

గీ॥ నిట్టి దట్టిది యనిబుద్ధి ♦ నెఱుంగరాని
 ఘోషపద మందు దినమది ♦ ముఖ్య దినము
 మిగులు దినమది దుర్దిన మగును దండీ
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ ♦ సుప్రకాశ॥ 48

సీ॥ దగచేత నాలుకఁ తడియార వేగమె
 వార్పికై పరుగిడుఁ వానిబోలె|
 దావాగ్నిలోఁ బడిఁ దరి గనుంగొనలేక
 నలువెప్పులను బాటుఁ నయని బోలె|
 బలు భీతి నెదగొల్పుఁ పులినోటఁ బడగదా
 మిత్తుని కొఱకేప్పుఁ మృగయబోలె|
 తాచు బాము గరువఁ దలకెక్కె విషమెల్ల
 మాంతిరుఁ డెందనుఁ మనుజుఁ బోలె|

గీ॥ ఆస్తికుఁడు నిన్నఁ గిననెంచి యగ్గలంపు|
 జవముతో జన్మకర్మరఁ జ్ఞాపులఁ జెండి|
 నీదు చెంతను తాఁజేరునో దయాళు|
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః॥ 49

సీ॥ వెట్టివాడని జనుల్ వెక్కిరింతురుగాక
 జనుడంచు దూషింపఁబడునుగాక|
 మతిహీనుడని తండ్రి మాటలాడును గాక
 భార్య యుపేక్షచే బలుకుఁగాక|
 కుచ్చితుండని బావఁ కూఁకరించును గాక
 చెల్లెలధముడని చెప్పగాక|
 దుష్టాత్ముడని సఖుల్ దొలగిపోదురుగాక
 తమ్ముడు గర్విగఁ దలఁచుఁగాక|

గీ॥ అందఱన్ని విధంబులఁ ననుచునుండ
 నీదుభక్తుడు వానిని నన్ని నోర్చి|

కరము యత్నించి తుదనినుఁ గాంచునయ్య! 50
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥

సీ॥ ఎవరి ప్రాప్తమొంది యెలమి నాపాండవుతో
కష్టముల్ తృటిలోనఁ గడపి నారు|
ఎవరిఁ దిక్కుదలంచి యెలమి త్రిశంకుని
తనయుఁడు రాజ్యముఁ ధారవోసె|
ఎవరి యండఁ దలంచి యెలమి శ్రీరాముఁడు
వారిధి సేతువుఁ బరగఁ గట్టె|
ఎవరి సహాయఁబు నెంచి సుత్రాముఁడు
ఘోర వృతాసురుఁ గూల నేసె|

గీ॥ వారలందఱు నీభక్త వరులు గాన
పరమ ప్రీతిని శుభవరం పరలనిచ్చి|
దివ్యకీర్తిని నిల్పితోఁ దేవదేవ|
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 51

సీ॥ భక్తుల పాలించు భక్త వత్సలుడీవు
నగములలో మేరుఁ నగమ వీవు|
తారకా సమితిలోఁ దనరు చంద్రుడ వీవు
అష్ట వసువులలోనఁ నగ్ని వీవు|
వేదంబులందుఁడు వేదార్థమత్ర నీవు
రాజులలో రామరాజ వీవు|
నీతులలో దండఁ నీతివి నీ వల
విద్యులలో మోక్ష విద్య నీవు॥

గీ॥ జంగమా జంగమాత్మకః జగతియందుఁ
తమకాలేదను చోటాకింతయును లేదుఁ
లేదు లేదన్న వారికిఁ లేవు లేవు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 52

సీ॥ కథనాంత రరగుడుగఁ గరుణాభుడై యొచ్చు
యుష్మత్కృపాలవఁ మొందెనేని
సర్థనుండె ననుక నగడు ధనంబుచే
యుష్మత్కృపాలవఁ మొందెనేని
బలహీనుఁడును దివ్యఁ బాహుబలాధ్యుడౌ
యుష్మత్కృపాలవఁ మొందెనేని
భిక్షుకుండె ననుక బృద్ధీశతిలకుడౌ
యుష్మత్కృపాలవఁ మొందెనేని
గీ॥ అహహ నీ జరకు విరిచినఁ యట్టి విభవ
మరణు నేలోకమున నెందుఁ దొరక్కదయ్యు
నీకు సామ్యంబు నీవెపో నిర్మలాత్మ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 53

శ్రీ॥ ఏమి నీ యద్భుతఁ ధీమహిమము దీని
స్థర్థిరప నెవ్వనివశము తండ్రీ
యొక్కతెప్పు పాటుచుఁ ఫకలలోకములండుఁ
బుట్టి సోఁల, తెన్నొగిట్టునుండు
నొక నిత్యమహాలోకఁ నున్నచోజాగికిఁ
కళ్లుముల్ సుఖములుఁ గడచుచుండు

నొక మ హూ ర్మునందుఁ నొగి దరిదుఁడుధని
ధనికుఁడు బీదయైఁ దనరుచుండు!

గీ॥ అహహ! యిమ్మాడ్కి చిత్రముఁ లహరహంబు
చేయుచుండిన వచ్చు నాఁవాయ మేమి
నీకుఁ దగునయ్య? యీయాటఁ నిర్వికార
సుగుణ సంభావ్యసర్వేశఁ సుప్రకాశ! 54

సీ॥ గుత్తమై నిగఁ నిగలేఁ గుల్ము రేకులగూర్చి
ప్రతిసేమఁ ములేకఁ నలికినావు!
వితలే చాయలఁ వితలి నయ్యము లాడ
నునుజాళు వానిగ్గుఁ నునిచినావు
ఆమధ్య మృదుకేసఁ రాళి సరాళింప
నాధారమును లేకఁ నాటినావు
ముద్దు లొల్కెడు దిమ్మెఁ మిద్దెయొక్కటి నుంచి
పూస లందంచునఁ పూడ్చినావు

గీ॥ అహహ! పూవునకు తూండ్లు నడుగునఁ అలమి
కొనగ

అర్కునకు చందమామకుఁ నలరముడువఁ
యబ్బ నిర్మాణ మెటుజేసిఁ తయ్యజెవుమ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ! 55

సీ॥ ఆకాశ మద్భుత మైన గుడారంబు
నలరు రంగస్థానఁ మిలలుదెల్లి

తెరల్లు మాయామయం పరిర నిరంబు
 బాత్ర వై చిత్త్యంబు | నచిచయము
 గట్టి మేళపు గాంధ్రీ కామాది మట్కంబు
 మిరుచిపంబులా మిహిర విధులు
 వైచిత్త్యమా భా వైదగ్ధ్య మీ సృష్టి
 యజ్ఞానమను రాత్రి యాపవేళ

గీ. గాటమైనట్టి యీ జగన్నాటకమును
 నడుపుచున్నావు సూత్రభాగవతపు వోలె
 నహహ! నవరస వైచిత్త్య మహిమ మొచ్చ
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ! 56

సీ. ఉన్నతా హర్యమా బుద్ధ్యాన వనములు
 జల పూర్ణ నదులును బులినచయము
 జలజలమని పాటు సెలయేటి నినదమిల
 శుకపిక సూధురీ సుస్వపములు
 చిత్రనిష్కటములు చిగురు జొంపంబులు
 పౌర్ణిమా రాత్రులు పద్మవనములు
 మలయ మారుతములు జలద బృందంబులు
 గజవిజ యనెడి మునజ వితతులు

గీ. చూచు చుండియె యంతటిఁ జూపుమిది
 కనుల నానంద బాష్పముల గ్రాలుచుండ
 నిన్ను గనుచుండు ముజ్జాని తన్ను ముడిచి
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ! 57

సీ॥ బహు జన్మ సుకృతంపుఁ భాగ్యవశంబున
జ్ఞాన సందృష్టినిఁ జగము కవిన
బ్రహ్మసాగరమునఁ బరగు నీయఖలమా
లోకముల్ బుగ్గలఁ వీరఁడోఁడు
నడవులు రెల్లునెఁ యన్న ఖండంబులు
వజ్రంబులై యెగిరినలరు ఛూడ
ప్రాణులబ్ధియందుఁ బరగు జలచరముల్
శశి సూర్యులును నుడువ పురుషులు

సీ॥ మూది చూచియుఁ జూడ్కులఁ జూడ మఱచి
తన్న మఱచియుఁ దోచినఁ వన్ని మఱచి
క్షీరమున నీరయంబలెఁ జేరునయ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ ౩౪

సీ॥ క్రమ్మి మేఘంబులుఁ గర్జించు నప్పుడు
ఘోతమై వర్షంబుఁ కురియు నపుడు
వెనఁబవమానముఁ వినరి కొట్టిన యథా
మించఁదీవలుమింటఁ మెఱసి నపుడు
మెండుగ నెండలుఁ మీరగాంచిన యప్పు
కారద చంద్రికల్ చల్లునపుడు
చల్లని తెమ్మరఁ సరవి వీచిన యప్పు
వత్సలీంపులు గుల్కుఁ బల్కునపుడు

సీ॥ నీడు మహిమంబుఁ దిలకించిఁ నిచ్చనలరి
కనుల నానంద బాష్పముల్ గారుచుండ

బాగడుచుండును సుజ్ఞాని నిగమవంద్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 59

సీ॥ అఖిలాండ కోటి బ్రహ్మాండ నాయకుండవౌ
నీ స్వరూపం బెన్న నేను దగను
అకసంబు శరమ్ము యలసూర్య చంద్రులు
నేత్రవద్యయంబుగాఁ నిలిచి యుండ
దిక్కులు బాహువుల పొక్కిలి భూమియు
బాతాళ లోకమే పాదయుగము
తరువులు రోమముల గిరులు నెమ్ములుగాను
నిశ్వాస మనిలమై నెగడుచుండ

గీ॥ పం॥ నలరు జక్కలు పుష్పహాఁ రాలి గాఁగ
గుంతలంబులు మబ్బుల గుమలుగాఁగ
వేదబృందము నీవాక్య వితతిగాఁగ
బరహు నీరూపు ప్రాజ్ఞుడే యెఱుంగుఁయ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 60

సీ॥ ఆప్యాయముగజల్చి యంబలి ద్రావియు
సంకటి చిక్కము చంకజేర్చి
మూపుపై గొంగడి ముస్తీబుగావేసి
నాలమందల తోడ నడవికేగి
మరల నోగిరంబు మనసార దిని లేన్చ
మధురాంబువుల గోలి మందగూర్చి

నల్లగిలారముల్ నమములు వేయగ
కొండనెత్తము జేరి నిండుపేము.

గి నరణి; పిల్లన గోవినిస్వనము లొల్క
సృష్టి చిత్రము గాంచుచు సొక్కియుంచు
గొల్లడేభూమి పతిమేటి కల్లగాదు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ.

సీ ముద్దుల వొనగూర్చు ముడిపెముచే బాలు
రాట లాడెడివిధం బరసి నపుడు
మృగ శాబకంబులు మెక్కి తృణంబులు
బరుగులెత్తెడి చంద మున నపుడు
సక్షుల గుంపు ప్రభాత వేళలయుండు
మించి పల్కుట నాలకించి నపుడు
పచ్చి కనవు మేయఁ బరువడి బాలూర
సంబ! యనుచు ధేను వఱచు నపుడు

గీ॥ ఎవఁడు నీ సృష్టి చిత్రంబు లెంచి పొంగి
కనుల నానంద బాష్పముల గార్చి మెచ్చి
నిన్ను బొగడక యుండును నిర్వికార
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ. 62

సీ పరదేశమున కేగి పరియింటి కేతేర
సాధ్వి ప్రియునిజూచు సంబరమున
పొదుగున బాలూరఁ గదియు చూడకుద్రావి

మేను నాకెడి గోవుఁ మెప్పునందు
ఎఱుఁదెచ్చి ముకుఁజచ్చిఁ లెండని పిట్టల
కిచ్చెడు పక్షులఁ మమతయందు
పాల కేడ్చెడి చిన్నిఁ పాపకుఁజన్నిచ్చి
వృందముఁజూపెడి మూతఁ మిద్దులందు

గీ॥ నీదు కరుణా విధంబునుఁ కొందున లేక
జ్ఞాని గనుచుండు సీక్కిముఁ జ్ఞాన గమ్మ
గర్వదగులు చూడంగిఁ గలరె తిండి
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 63

సి॥ భువన జాలము లెల్లఁ బొంగ రంబులరీతిఁ
ద్రిప్పెడు నీదివ్యఁ తేజమునకు
నత్తరి రాసులఁ నానాగ్రహంబుల
గనుసన్న నడుపునీఁ కాశలమఁకు
అల్లల లోకంబులఁ సంతరాశము నందు
స్థిరమగ నిల్పునీఁ చెయ్యిమునకు
చిత్ర చిత్రముగానుఁ సృజించి జీవుల
కాహార మొనఁగెడుఁ సమిత కృపకు

గీ॥ నలరి యెవ్వఁడు నినుఁ గాంచఁ దలఁప మదిని
నాశఁ బొందడు పాడెపోఁ యమితపాపి
వాని జన్మంబు వమ్మగుఁ వసుధ యందు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 64

సీ॥ నీ ప్రభ సూర్యచే॥ నిఖిల జగంబుల
 సూక్ష్మాబువుల నెల్ల॥ జూపినావు
 నీ కాంత మహిమంబు॥ నిండు చంద్రునిచేత
 సకల లోకముల॥ జాతినావు
 నీ కృపారసమును॥ నాక సంబుస నుండి
 యమృత వర్షముగాఁగ॥ వనిచినావు
 వజ్రము గంభీర భావమునకు దీటుగ
 జలధుల ఘోదందు॥ నిలిపినావు॥

సీ॥ నీదు కల్యాణ నిలయమి॥ నిఖిల భువన
 జాలమగువందు జితముల్॥ చాలనుంట
 వానిఁగనుఁగొని యానంద॥ వాగ్ధీచేరి
 సన్నుతిఁతురు భక్తులు॥ కన్నతండ్రి
 సుగుణ సంభాష్య నర్వేళ॥ సుప్రకాశ॥ 65

సీ॥ పగలు రాత్రులయందు॥ జగమును వెలిగించు
 సూర్య చంద్రుల మింట॥ జూపినావు
 ఆకలి దప్పల॥ యానాట మును మాన్ప
 ఘల జలంబులభు॥ నిలిపినావు
 ఇహ పథంబుల రెంటు॥ నెనలేని యానంద
 మొంద శ్రుతి శ్మృతు॥ లొసఁగి నావు
 సుఖ దుఃఖములనుచి॥ చూపి ప్రాణిచయంబు
 జగతి నశ్వరమంచు॥ జాతినావు

గీ॥ చం॥ అన్నిటను నుండి బ్రహ్మాండం ముందు బూర్తి
 నొంది లగులక నాక్కివై యొక్కరీతి
 సత్వమాను బ్రోమమెయిఁజూచి సమత వెలము
 నిన్ను వెలని కొనియాడ నేర్చువాడ
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ నుప్రకాశ॥ 66

సీ॥ యుష్మత్ప్రకాపంబు గ్రీష్మభానుడు చాటు
 శాంత గుణంబు నా శశియె చాటు
 నీ దయాసమును నిండు వాతలు చాటు
 గాఢభీర్వమునుజాటు గడలి తేడు
 నీ చిద్విలాస మీ నిఖల సృష్టియె చాటు
 నౌదార్య గుణమునా యవని చాటు
 శాశ్వత సహనంబు నర్వంసహయె చాటు
 నిర్విచార గుణంబు నింగిచాటు

గీ॥ నీదు మహిమను జాటు నా నిగమ గణము
 నీదు నేర్పును జాటు నీ నిఖల జగము
 సర్వమును నీదు గుణముల జాటునయ్య
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 67

సీ॥ రాతి తోడను గూడి రత్నముండిన యట్లు
 పూలలో గంధంబు పుట్టునట్లు
 చంద్ర బింబము నందు జలద్రీక యాన్నట్లు
 చెట్టులోపల శేవ పుట్టునట్లు
 తార హారంబున చారముండిన యట్లు

నుదధిగా న త్యంబుఁ లుండినట్లు
తిలలోనఁ దైలంబుఁ కఁసి యుండినయట్లు
దారువు లోనన్నీఁ దాఁగినట్లు

గీ॥ అఖల లోంబు లందుభూఁ తాంతరముల
సాక్షి మాత్రుఁడవై కర్మ సాక్షి వగుచు
నిడి యున్నావు సనుఁగాంచఁ నేర్వసుయ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 67

నీ॥ నీకాంతి న్నభి నీరేడి మిశ్నుఁడు
పురుషోప మిషఁగురుఁ పుష్కరాదె
నీదగు కీర్తి సాక్షిధ్యమందున కళి
తెల్లనా యద్భుత బిళ్ళఁదె
నీ కరుణా రసఁ నీధిము దఱఁ
బఁకించ నభిముఁపరయఁదె
నీ ప్రతాపాస్మిత నజపోల్చి చూడఁగ
వహ్ని విస్ఫులి గవుఁ చిహ్నమార

గీ॥ అది మధ్యాంత రహతుఁడై నట్టి నీదు
ఓవ్య మంగళ విగ్రహఁ తేజమెఁజు
గాంచి దానిని వర్ణింపఁగలఁకు లిండి
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 68

నీ॥ ఓర్పు స్వాతంత్ర్యంబు నూట సంభావ్య
మనఁగ ధారుణి సాక్ష్యమునిచి నావు

శీతోష్ణ మూటః చిన్మత్రోమై యుండు
 డని పవనంబునఁ నిడినావు
 అన్నటి లోనుంఁ యంట కుండెను గీతి
 విన్న నాత్యము గాఁగఁ బన్నినావు
 మూర్ఖుని నంటకఁ నున జు లిట్లుండగ
 నంచి వచ్చిని పృజిఁ యించి నావు

గీ॥ ఇంత కృపఁజూపు చుండటఁ నంచలేక
 లిల్లి దంక్రియు గుగుడంచుఁ దలఁప లేక
 మఱచితిని నిన్న నన్ననే మఱకుమయ్య
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 70

సీ॥ ఘోర సంస్కృత్య కూపారిముఁ దరియింపఁ
 బల మొనఁగుము భూరిఁ బల సముద్రీ
 తున్న విషయముఁ దొలఁగియుంటకుఁగాను
 సన్మార్గమును జూపుఁ నచ్చరిత్రీ
 మఖ దుఃఖములు నొకఁ సుఖఁ బడకుటకు
 శాంతి మొనఁగును శాంతిరూప
 బీద సాదలకుఁక పెన్బాధలం దోయ
 మతి నొంగు మనంఁ క్షితి రిలేక॥

గీ॥ శమము దనుమును ధైర్యము సత్సవాక్కు
 నా కొనంగును పాచీనఁ నాథ నాథ
 నీవె నాకేడుగడవయ్య నిర్మలాత్మ
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥

శ్రీ కఠిన చితుఁడ గానఁ కరణించి వరదయా

వృష్టిని గూటిలి ఖాఁ కదవేద్య
మఁమున జీఁటిఁ నఁశంబునుం బాపి
స్వచ్ఛ కాంతిని సిమ్మఁ సామ్యవహార్తి
పాద్య దైన్యముచేతఁ బరుగిడు చిత్తఁబుః
బట్టి శిక్షింపుఁ పాపమార
జీవిత కళదస్సిఁ చీకాటు పడియెడు
నమ్మిత సిద్ధి నొసంగుఁ మనమేయ

శ్రీ విద్యనాంబుల సుసార భీష్మరక్షింపిన మునుఁ
జక్కి వెఱగొందినట్టి నాచెఱఁ జేరి
తానకాథ గుఁ జూసఁ ధానమిమ్ము
మగుఁ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 72

శ్రీ వేమక నే నెత్తిన వేయ లక్షల కొట్ల
జన్మముల్ చెప్పంగఁ జాలు నెవఁడు
మునపునే గుడిచినఁ చనుబాలు లెక్కింప
నల సమద్రుఁ లెన్ని యగునో దలచ
వసుధ రేఁపపు లెల్లఁ బ్రస్తవించగవచ్చు
తల్లిదండ్రుల సంఖ్యఁ తలచ నగునె
మాతె నీ జగమును మాకిరి రాజులు
నాడు జన్మము మాఱలేదు తిండి

శ్రీ వీరభూప లేదె పెఱవానిఁ బోలెడలఁడ
నీకు నిని పాడి యకానె నిఁగర్మ లాగ్మ

వేగ నీయండఁ జేస్తుము వేద వేద్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 73

సీ సృష్టి సౌభాగ్యంపుఁ శ్రేష్ట్యామును జూడ
బుహిదితిని నన్నఁ బరమ కృపను
గాంచితి నీసృష్టిఁ కాశలంబునుదాఁ
జూడ నాకేరియఁ చోద్యమయ్యె
నీవు సంపదనిత నెఱవేతె న్నక
నీదరి జేస్తుము నిర్మలాగ్ని
పంత కూటపుంబు లెంతయుఁ జేసితి
తీతెనా పని నీకుఁ దెలుపు కొనఁగ

సీ నాజ్ఞ యిచ్చిన వచ్చెదఁ నయ్యనీదు
దివ్య దర్శన సంపాద్య దీనము కొఱకు
వేది యున్నాడఁ బిల్లిపు వేగఁ దండ్రి
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశః 74

సీ ఎత్తితి నన్నును లెన్నియో లక్షలు
చూఁచితి బహుమాలు సుక పురంబు
గర్భ దర్శినుడై గమ ధనవంతుడై
మూఁకునై పక్షి నై మూల నైతి
చిలువనై చిలుకనై తలఁప నెనుబది నాల్గు
లక్షల జాతులలోనఁ లలి జనించి
అమితః క్షు సుఖము లనభించియు నూతి
జనులఁ బూజలు సలిపి నాడ

గీ॥ జాతీ నాజన్మమో యెలఁగజాలునయ్య
 వల యుటు చేసెదవునన్ను॥ నేలుమయ్య
 వలకుండిన నిన్నిడె॥ జ్వలనయ్య
 సుగుణ సంభాష్య సర్వేశ॥ సుప్రకాశ॥ 75

సీ॥ పృథ్వి శా స్ర్మి యే చైత్యం బాహించి జగమును
 వల్మీక భక్తకవి॥ వర్మజేసి
 అభిమన్యునకు శౌర్యం మధికంబుగా నిచ్చి
 రామ కృష్ణుని మండి॥ రహిజలంగి
 సాందీపునకు జ్ఞానం సామ్రాజ్యము నొసగి
 పాతంజలికి యోగం పథంబుజూపి
 త్యాగ రాజును గానం భారతమునంగముంచి
 ప్రహ్లాదునకుఁబాలం భక్తి దేవు

గీ॥ అయ్యో! నను వ్యర్థునిగజేసి॥ యాకసన్లున
 దిరుగు శరద్రభశకలపుం॥ గరణి నుంచి
 యున్న వాడపు కరుణింపు॥ మో మహాత్ము
 సుగుణ సంభాష్య సర్వేశ॥ సుప్రకాశ॥ 76

సీ॥ రాచకార్యపు వ్యక్తి॥ కావ్య భారపు శక్తి
 బాల గంగాధరం తిలకు కిచ్చి
 అసమ వాక్పటిమలబు॥ నమల ధీమహిమంబు
 శ్రీవివేకానందం సిద్ధున కిడ
 పర హితాచరణంబు॥ పరమహం కరుణయు

బరగ బుద్ధుని మదిఁ గురియఁ జేసి
సంస్కరణపు భక్తి నాథ నాంతరయుక్తి
వీరేశ లింగార్చ్య విభుని కొనఁగి

గీ॥ శ్రీకృష్ణ! నాకొర్కె గ్రీష్మపఁ రిజ్జలంబు
వలెను నింకఁగఁ జేసివీఁ వరుస యేల
నన్ను విడనాడ ధర్మమాఁ కన్న తండ్రి
సుగుణ సంభావ్య పర్యేశ సుప్రకాశ॥ 77

సీ॥ ఎన్ని యుగంబులొ నన్ను దూరమఁజేసి
విడనాడ నీవు నే విడువ నయ్య
ఏటికి నెదు రేగుఁ దీటుగ దుఃఖంబు
బోనాడి వచ్చితి బోవవయ్య
హృదయ నీరేజు నొడుచున్నది కానఁ
గరుణా రసము చిల్కి కావవయ్య
మృత్యు సర్పము మెల్ల మ్మింగుచున్నది నన్ను
నీలోనఁ జేర్చయు నేలు మయ్య

గీ॥ అంధకారపు గర్తంబు సంకుఁ జిక్కి
కాయమును డస్సి దివ్యమాఁ కాంతి నొనఁగి
నన్ను రక్షింప వయ్య యాపన్నరక్ష
సుగుణ సంభావ్య పర్యేశ సుప్రకాశ॥ 78

సీ॥ వెలి శనులను వీడి వేవేగ నీచెంతఁ
జేర వతును గాని యూరకుండ

బనిలేని యెప్పుడు నినుఁ గాంచుటకు దాడి
 గోరు చుండును గాని యూరకుండ
 బ్రతి నిమగ్నము నీ పనిటూని నినుఁజూచు
 చుండునుగాని నే నూరకుండ
 పాన్పుపై బడి నిన్నుఁ బల వరించుచు నెప్పు
 డుండును గానినే నూరకుండ

గీ॥ పం॥ నామ యార్చినిఁ గుండెడుఁ జెట్టివేళ
 గాని యెప్పుడు నినుఁగొల్వఁ కేను భోజ
 సంబు నెనను జేయఁను నాదుబంధ
 సంబులను ద్రొంచు లెప్పుడు నాథసాధ
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ 79

సీ॥ దిన దినమును మోహమును పాశములఁదెంచి
 నీ నమక్రము నను నిలువ వయ్య
 నిచటి కార్యము లెల్ల నెలమిమైఁజేసితి
 నీ సన్నిధిని నన్ను నిలువవయ్య
 జననంఘమును బాసి మునియైనవేళలో
 నీ యెదుటను నన్ను నిలువవయ్య
 అంత్య కాలపు దుఃఖి మనుభవింపక ముందు
 నీ మంగిలను నన్ను నిలువవయ్య

గీ॥ ఎట్టి నమయంబు నందు నిఁ కెట్టి దేశ
 మైన నిలచిన గూర్చున్న ననఘ చరిత

త్వస్మాహ దివ్య తేజంశ్చ దాని జేర్చు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ్వర సువేశ్వర

80

సీ॥ సురభి నాటక సభాః గురుడనై దేశంబు
దిరుగుట నీయాజ్ఞః తెలుగుగాదె
హరికథలను జేసి ధర్మనిప సభలందు
జెప్పట నీయాజ్ఞః చేతగాదె
భైవజువృత్తిచే వసుధ బీడల నేవఁ
జేయుట నీయాజ్ఞః చేతగాదె
అఖిల తత్త్వలబ్ధులఁ నరదాసు గురుల సేవ
జేయుట నీయాజ్ఞః చేతగాదె

గీ॥ అట్టి నీయాజ్ఞ నీజన్మ మొందుఁగోక
పూర్వ భవమున నెంతయో నిర్వహించి
వచ్చితిని జెంతజేప్పి కృపామయాత్మ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ్వర సువేశ్వర

సీ॥ క్షమచేతనే గదా! యమిత రాజ్యముమాని
పాండవుల విరటుని పాలనంట
క్షమ చేతనే గదా! సత్యహరిశ్చంద్రు
డల మాలనికి మేను నమ్ము కొనుట
క్షమ చేతనే గదా! సజ్జనుండగు శిబి
త్యాగాన మాంసమ్ము డేగ కిడుట
క్షమ చేతనే గదా! విమలా పగానుతుం
డాజన్మ బ్రహ్మచర్యంబు గొనుట

గీ॥ త్నమకునరి పోలు వేటసాఁ ఖంబు గలదె
అమితమా త్నమ గలిగిన యాత్మవిడుడు
నీదు భిక్తాగ్ర గణ్యుడై నగడునయ్య
సుగుణ స భావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 82

సీ॥ మానసంబు నిలిచె మార్గ మబ్బునటన్న
నంతలోఁ జలియించి యరుగునోడు
మరలఁ దెచ్చిలయించు మార్గముఁ జూపిన
మోసంబుచే నన్ను బాసి వెడలు
కుంభ కంబునఁ గట్టి కూల్చి వైచిననంత
దెగఁదీసి పర్విడుఁ దెవుచేత
దివ్య తేజముఁ జూపి తెరువు బంధించిన
పరవశమైలేచి పాటి పోవు

గీ॥ గాన విడుపును పట్టును లేనిదివ్య
రాజయోగంబుచే శ్రద్ధ రాజిలంగ
సభ్యసింపక నినుఁగాంచ నగునె తండ్రి
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 83

సీ॥ వరుస నిత్యానిత్య వస్తు వివేకమి
హామత్రోభోగ నిష్కామితియును
మహిమిమైనట్టి శమాదిష్కటంబును
క్షయ మొదనిము ముక్తకత యనఁగ
నీ సాధనంబుల నిప్పుడు దప్పక
యాచరించుచు నుండు సతఁడు వేగ

గురు నన్నిధికి భక్తిఁ నడిగి యాత్మావాత్మ
మును విచారించెడుఁ ఘనఁడుగాని

గీ॥ తావక ధ్యాన నిర్మలఁ తత్త్వదృష్టి
బడసి నను గాంచి ధన్యతఁ బడయునయ్య
చపలుఁడెరుగునె నెట్లు ప్రాచీన పురుష
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥

సీ॥ చర్చింప జననాదిఁ పడ్వీకారములచే
నుడివడు దేహంబుఁ స్థూలమండ్రు
పదియు నేడిందియఁ ప్రాప్తక మైలింగ
దేహంబు సూక్ష్మమాఁ దేహ మండ్రు
అజ్ఞాన మీరెంటిఁ కాధారమై యాత్మ
నైశ్య మందిన కారఁ కాఖ్యదనరు
మూఁడవస్థలచేతఁ ముడి వడు చుండు నీ
మూఁడు దేహంబులఁ బాడ నెఱిగి

గీ॥ ఏది వెలుగొందు శుద్ధమై యేరితి
నట్టి చిన్మాత్రుఁడైన నిఁ న్ననిశ మీశ
దెలియుటే మోక్ష మందురోఁ దేవదేవ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥

85

సీ॥ ఉర్వి శోణిత శుక్లఁ యుక్త్యదృఢంబయి
యన్నకొశమగు నాహారమునను
పంచ ప్రాణులు కర్మఁ పంచేందియంబుల

కూడికయును పొగాఁగఁ జోశమందు
జ్ఞానేంద్రియము లైదుఁ ఘన మనం బొక్కటి
కూడి మనోమయఁ జోశమందు
ఎంచ బుద్ధియు జ్ఞానఁ పంచేంద్రి యుంచివి
జ్ఞాన చోశంబుని జ్ఞాను లంద్రు
అరయ నంరికరణానంద మోద ప్రి
యాజ్ఞాన చోశముఁ లనంగ నైదుఁ

సీ॥ చోశముల నెల్లకాలముఁ గోరి యతని
యెఱి యవస్థలఁ జూచుచుఁ నొక్కరీతి
సాక్షిగానుంట పౌత్యము మోక్షమందు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 86

సీ॥ మల్చుక రీతులఁ జర్పించి తపలోన
పంచ ముద్రల భావఁ మించి దెలసి
తారక సిద్ధుడై తలపు శుద్ధము చేసి
సాఖ్య శాస్త్రార్థంబుఁ చక్క నెఱిగి
వర పతంజలి సూత్ర పద్ధతులను నేర్చి
దండకాన్వయ రీతిఁ దగ నెఱిగి
యజపగా యత్రీర, హస్తంబు తెలసియు
లంబికా యోగ సంకలక్త్యమెఱిగి

సీ॥ చేసిచేయని చేయకఁ చేయుచున్న
దివ్య నమనస్క సిద్ధుడై తేజరిల్లి
జ్ఞాని నీనత్య రూపులొఁ గలయునయ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 87

సీ॥ అట్టిలో బ్రహ్మ సురసి యింటియ మదరా
 బవనయించుట యమం బనంగబరగు
 తన కన్యనై లోచన దాని స్పృశింపక
 నెగడుటయే యల నియమ మందు
 విశ్వంబు చిత్తంబు వెన నెఱింగి యుపేక్ష
 వహియింబు లేత్యాంగ మహిమ యందు
 మనసు వాక్కులకును గనరాని యోగంబు
 మాన విధి విధాన మార్గ మందు॥

గీ॥ ఇట్టి కడు సూక్ష్మ యోగంబు లెట్లా గుఱుని
 దయ నెఱింగి భవాంబుధి దాటి తాను
 నిత్య సుఖమందు సుజ్ఞాని నిహమునందు
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ ౩౩

సీ॥ స్వాంత మన్య పదార్థ సమితి బ్రహ్మాంబుని
 యెఱుంగ బ్రాణాయామి పరణియండు
 వివయ మాత్మగజూచి వెనమనంబును బుద్ధి
 నెవయఁ బ్రత్యాహార మనంగఁ బరగు
 సందేహిచూచివ నందు బ్రహ్మాంబుగాం
 చుట భారణయను పేరిటఁ జరింగు
 ఏను బ్రహ్మాంబుని యెఱిగి నద్వైతిని
 మొనసియుండుట ధ్యానమనంగఁ బరగు

గీ॥ నిటి గుహ్యార్థ సూక్ష్మంబు లెఱుంగు యోగి
 వీని కన్నియవస్థల వేగ వడిపి

కర్మ జేసి ము చేయఁడు నిర్మలాశ్వు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశః॥ 89

సీ॥ ఆద్యంతములు లేనియట్టి నిండిత వస్తు
వరయ విజనమని యనుచు నుండు
ఎందు గృత శ్చిత్తులై యుందురో విబుధులు
నది ప్రసిద్ధాననంబనఁగ బరఁగు
ఏ స్థలంబునఁ జిత్తమేక రీతిగనుండు
నదియె గదా మూలమనఁగఁ బరఁగు
ఏదృష్టిచే జగంబెల్ల బ్రహ్మమా దోచు
నది రాజయోగంబిట్లండు బుధులు

గీ॥ ఇట్టి మృదువైన యోగంపుఁజెట్టఁబట్టి
నీట మునిగిన భండంపు సాటిగాను
యోగి చేరియుంచుచుండును యోగివంద్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశః॥ 90

సీ॥ పడవలోఁ గూర్చుండి పయనంబు జేసిన
బయటి వెల్ల నచుచు పగిది దోచు
శారద చంద్రికా సమతి గాంచిన పైశ్య
గడునకు బంగారు కరణి దోచు
కొఱవి గిట్టునఁ దిప్ప కొలదిని వట్టువై
సూర్య మండలగతి సాబగు తోచు
కంటి కద్దములిడ కాంచిన సూక్ష్మ వ
పుస్తులెల్ల గొప్పగఁ దోచు చుండు

గీ॥ నటులె యజ్ఞాన వశమునఁ నాత్మ నాటచి
తను వలించును మూఢుఁడఁ దలంచు దాను
ప్రత్య గుండని గన లేకఁ సత్యరూప
సుగుణ సాభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 91

సీ॥ ఒనర జేహంబును ఁ నొక రథంబుగఁజేసి
కరణంబులను దురంగమలఁ జేసి
మించు చిత్తంబునుఁ మేలుక శ్చేముఁ జేసి
బుద్ధిని సారథిఁ బోలఁ జేసి
యీ యహంకారంబుఁ నిరుసునుగాఁ జేసి
విశ్వాసములు చక్కఁ విధిగఁ జేసి
చటుల సుషుమునుఁ చిబుకునుగాఁజేసి
రథిఁజై లోపలఁ నాణనంది

గీ॥ రాజ యోగంపు నడి వీధి రథము విడచి
ధూర్త నైకటి సంసారఁ గర్తమందుఁ
బడఁ ననుఁగాంచు యోగియుఁ పరను పురుష
సుగుణ సాభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 92

సీ॥ హాయిగ గంధవాఁ హమ్మ నీచెడివేళ
ప్రజ పరవశమగుఁ పగది గాను
కొక్కారు మబ్బులుఁ మ్రోగు చుండిన కేకి
పుచ్చి యాడెడి కణిగాను
లేమావి చిగురులఁ లెక్కమీఱంగ మెక్కి

పాడెడి కోకిలఁ వడువుగాను
వేను న రనంబుఁ వీనుల సోకిన
బరివిశంబగు గోవుఁ సరణిగాను

సీ॥ అమల సుజాని నినుఁగొందిఁ యనవ రతము
నిశ్చల నంద సంపూర్ణఁ నీరరాశి
దేలి జగమును మఱినునోఁ దివ్యరూప
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥

93

సీ॥ యమి విషయంబులఁ సంటరాదని గదా
సూర్య రశ్మిని సాక్షిఁ జూపినావు
సుఖ దుఃఖముల రెంటిఁ జూడ నశ్వరమని
తృభక్తి శు సాక్షిగఁ జూపినావు
కవి హృదయము చాలఁ గంభీర మనిగదా
యదభిని సాక్షిగఁ నుంచినావు
మాని లక్ష్మ్యులును మానరాదని కదా
సాక్షిగ గుఱికొనిఁ జాటినావు

సీ॥ నీకు పృష్టిని నీవస్తుఁ నిచయములను
జనులు ధర్మంబులను వేర్పుఁ కొనుటకవని
దేశికుల రీతిఁజేసితే దేవ దేవ
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥

94

సీ॥ చర్చింప నాటకఁ శాలదేహముఁ జేసి
హృదయ రంగస్థానఁ మేర్పఱింది

వృత్తి బుద్ధుల నాట పెద్ద నటులజేసి
 పరఁగు సంకల్పంబుఁ తొరన జేసి
 దివురు కూటస్థునిఁ దీసిఁచుగా జేసి
 కామాదులను మేళఁ గాండజేసి
 ఏచుంఁగి యములఁ జూచు వారిగఁజేసి
 కథ దేవి మహిమముఁ గాగఁజేసి

గీ॥ స్వప్నమందాటఁ జూపుచుఁ సకృమముగ
 సూత్ర ధారుడవై సాక్షిఁ మాత్రుడుగను
 నాట లాడింతు వాడెదఁ వఖలరూప
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 95

సీ॥ అఖల బ్రహ్మాండముఁ నానరించిన నీకు
 గుడి గట్టు నంతటిఁ వెడఁగెవాడు
 “నామ రూపకీయల్” నహియని యుంకనిక
 విగ్రహంబుగ నెంచుఁ వెట్టి యెవఁడు
 గుణ ధర్మ ధర్మంబుఁ గూడకుండి నిన్న
 గుణియంచుఁ బొగడెడిఁ కుమరి యెవఁడు
 నిగమంబులజెవరఁ నిలచియుండెడి నీకు
 నున్నవంబులఁజేయుఁ నోగవంశు

గీ॥ నీమహాదివ్య తేజంబుఁ నెగడుచుండ
 నాఁచు నీభక్తుడగు పార్థుఁ నకు నొసంగి
 నట్టి జ్ఞానేక్షణంబునుఁ నలర నిచ్చి
 వీరి దుర్బుద్ధి బాపుముఁ పరవపురుష
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 96

1. పగటి రేయిని గుంచె బట్టక చిత్రముల్
 గొల వ్రాసెడి చిత్ర కాదుడెవడు
 బలు రంగుల బరకు పలు పుష్పతీతులను
 మహి సృజించినచోట మాలి యెవడు
 నిర్జనా టవులందు నీటి ట్టులనుంచి
 దాహ బాధను దీర్చు దాత యెవడు
 అజగరంబు నోటి నన్న మొనగుచు
 పాలిపు చున్నట్టి ప్రభుడెవడు

గీ॥ నాదు హృత్తతతులక హృదు నాదమొదవ
 సొంపు మీఱగ మోగించు సుభగ డెవడు
 అట్టి ప్రభు చిత్ప్రకాశంబు నాశ్రయింతు
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 97

సీ॥ సొంపుగ మది పరిశుద్ధిగాంచితి నయ్య
 యెప్పుడిందు వసియింప నీవు
 తలపున నమృతముల్ తొలగఁ దొసిరి నయ్య
 యెప్పుడిందు నె వసియింప నీవు
 దుర్గర్వమును ముడి దుచ్చి వేసేతి నయ్య
 యెప్పుడిందు నె వసియింప నీవు
 విషయ వల్లుల నెల్ల విరచి వై చితి నయ్య
 యెప్పుడిందు నె వసియింప నీవు

గీ॥ బుద్ధి దీపంబు వెలిగించి మొనసినాను
 చిత్తమును పాన్పు నీకును సిద్ధమయ్యె

విశ్రమింపుము నాతండ్రి విశ్రమింపు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥

98

సీ॥ అజ్ఞాన తిమిరఁబుఁ నణఁచిన నీకునా
మక్కిగేహమందు స్వాగతి మొసంగి
సోవిమల భాన్వార్ఘ్య పాద్యములను నిచ్చి
యాయాస మంగియి నపనయించి
వైరాగ్య దీపంబు వర్ధిల వెల్లించి
భక్తియు శ్రద్ధయు ప్రబల జేసి
పూరి యహింసాది పుష్పములను కర్చి
పూనిక్ర మిఱుచు నుడఁ బూజ నల్చి

గీ॥ పూని యుపవిష దర్శ తాంబూల మొసంగి
నలకలినిజేసి జ్ఞానాక్షి సంత తెరిచి
ప్రసాదుల నొసర్తునెక్క నంపొప్పి కొఱుకు
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ సుప్రకాశ॥ 99

సీ॥ ఎట్టికాలంబైన నేవేళలందైన
యిటనైనను వీధి పెంటనైన
గ్రామాంతరందైన ఘన వివినందైన
నీటనైనను మీఁ వీటనైన
అటపాటల నైన అధిక వ్యాధులనైన
మాటలాడుచునైన మామైన
నిర్వికల్ప సమాధి బిష్మలయందైన
సవికల్పక సమాధి సమయమైన

గీ॥ అమల సుజ్ఞాని స్థూలదేహంబు విడిచి
భావనాతీ తక్తై వల్యునిదని జేరి
నీటిలో నున్న కరణిని దీటుగాను
చెదరకుండును నేవేళఁ జగదధిప
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 100

సీ॥ ఈ జగం బొకదినఁ మెంచఁగ బ్రశయాన
కంధి నడుసు వలెఁ గఱఁగిపోవు
ఈ భానఁ దొక దినఁ మెంచ లేబంబింకి
చక్రలఘులై గిందఁ జాటి పడును
ఈ వహ్ని నొక దినఁ మెంచఁ వేడిమిమీడి
చప్పున జ్వాలలుఁ చల్లఁ బడును
ఈ గాలి యొక దినఁ మెంచఁగతిని వీడి
యాకాశ నిలయమం దైక్య మగును

గీ॥ కాని జ్ఞానాగ్ని చే మేనిఁ గాల్చి వెచి
నిన్నఁ గలసిన యాభక్తుఁ డెన్నియుగము
లైన నిల కడగా నందుఁ భ్యానగమ్య
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 101

సీ॥ ఏ వికారము లేకఁ యెందుఁ దానంటక
తాఁజేయు పనులందుఁ దగులుకొనక
తైల ధారనబోలి దఱుగకయొక రీతి
“ససి” పదంబునుఁజేరి యాత్మ విదుఁడు
నిలచినఁ గూర్చున్న నలరఁబల్కుచు నున్న

పనులను తేసినఁ బరిడియున్న
 నేనాధనములేకఁ యేమియుఁ దలవక
 శుద్ధుడై సంపూర్ణఁ నీధుడగుచు

గీ॥ నమలనుజ్ఞానితానిట్టులవరియుండి
 యూహలకు మాటలకు నంది యుండ నట్టి
 యవ్యవధ మొది నుఖయుచు నఖిల 'యోష
 నుగూణ సంభావ్య సర్వేశ, సుప్రకాశ॥ 102

సీ॥ అందమై మిగుల నానంద రంబునై
 వంద్యమై మోక్ష సంబంధ మగుచు
 దివ్యమై జ్ఞాన సంభావ్యమై షానిజన
 నేవ్యమై నజనక స్తవ్యమగుచు
 సారమై బుధజనాఁ ధారమై చిరచిదా
 కారమై సంసార మారమగుచు
 నిత్యమై బ్రహ్మాండకృత్యమై యోగింద్ర
 శృత్యమై యాధారక సత్య మగుచు

గీ॥ పలుకులకు నూహలకుఁ గానిఁ తెలియ బడక
 నిష్కలంక నిధంబునై నిర్వికార
 మైన నీరూపుఁ జూతుమో యుప్రమేయ
 నుగూణ సంభావ్య సర్వేశ, సుప్రకాశ॥ 103

సీ॥ వృక్షసంబుల రుచిఁ జవిజూచు నొల్కకు
 నరయ తెలంబించు కంటనట్లు

నీటఁ బద్మదళంబుఁ నిలిచియుండియు దాని
 తడియించుకేరియుఁ దగలనట్లు
 బురదలోఁ గుమ్మరఁపుగు పాతాడచు
 పంకిలంబును మేనుఁబడయ నట్లు
 కలుగుండ లొన నాశ్రయము నిండియు దాని
 కావంత మైలయుఁ నంటనట్లు

గీ॥ అమల సుజ్ఞాని సంసారముదె యుండి
 కర్మములఁజేసి చేయనిఁ కరణినుండి
 యెందునంటక నీ ధ్యానముచె నిలచు
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 104

సీ॥ పొదుపు నిండుగ పాలుఁ పొదలుచు నుండియు
 పిడుదు గోలునె దూడఁ వకువుగాను
 పూల సన్నిధి వేడఁ పుర్వంజినను దాని
 మధువు ద్రావున తేటిఁ విధముగాను
 నారికేళఫలమ్మఁ నాశ్రయించిన కోతి
 దినున లోజగురునుఁ మనజా రీతి
 శరశిదు చుద్దీకాఁ పరచితి యంధుఁడు
 నెఱుఁగునే మంచి కఁన్నజిగి పెట్టు

గీ॥ శుద్ధ చిన్నాతమా నిన్నుఁ శుభిదమైన
 సురచిరానంద నమనస్కఁ పరచితుండు
 నెఱుఁగునే గాని! యితరులుఁ నెఱుఁగుటెట్లు
 సుగుణ సంభావ్య సర్వేశఁ సుప్రకాశ॥ 105

సీ. హాసీద విజ్ఞానః ధృతులను నేర్చి
 శిల్ప కాస్త్రోజ్ఞులుఁ చెలఁగుచుండ
 సకల సస్వాధ్యయైఁ గంపదాకరణ నై
 భారత మాలిమఁ బరఁగుచుండ
 పంజలు రాజులు భేదఁ భావంబుఁ నువీడి
 యన్యోన్య మైతిచేఁ నలగుచుండ
 తామూది బాధలఁ గఁగఁగఁగఁ జనులే
 నిత్య సంతృప్తులై నెగడుచుండ

గీ. ధైర్యమును కార్య శూరతిఁ ధర్మ దృష్టి
 గలిగి సత్యంబు వీడకఁ కలిత భక్తి
 మిచ్చుఁ బూజించు భాగ్యమఁ నిమ్మలెండి
 సుగుణ సంభవ్య పక్షేశఁ సుప్రకాశః

సీ. తేనె సోనల జిల్కఁ తియ్యతి కావ్యంబు
 విరచింప తిక్కనఁ ప్రసిడగాను
 పూలచే, డ్లగజల్లుఁ లీల పద్యంబుల
 రచియింప పోనఁ రాజుగాను
 మద్దు పల్కుల గనుఁజూతఁ లెత్తినీతి
 పన్నంగ మఱుఁ తిత్తున్న గాను
 స్వాదు ధాత్యర్థసాఁ స్వాదన మెనట్లు
 నుడువంగ పెద్దనాఁద్యుడను గాను

గీ. అవ్యతరణ గళికల వలెఁ నలర జెప్ప
 ఆంధ్రవాక్కుకి సుబ్బరాఁయిండ గాను

శక్తి హీనుడఁ గైకొమ్ము శస్త్రరూప
సుగుణ సంభావ్య సర్వేశ శుప్రకాశః

సీ నిగమంబులే నిన్నుఁ బొగడఁజాలక యున్న
నేనెట్లు కొనియాడఁ గేర్తునయ్య
జల్లు మాటలు కొన్ని జత గూర్చిచేసివ
శతసంఖ్యపై నవ్వు సంఖ్యగలుగు
చద్యపుష్పాంజలిఁ భక్తిమై నర్పితు
పరిశుద్ధ ముక్తికొమ్ము భవ్యచరిత
దయయుంచి భక్త బృందములోన కడపటి
వానిగా ననుఁజూడఁ దీన నాథ

సీ తిలవనను ధర్మవరసుబ్బదానటండ్రు
చేతిలై నంతమాత్రముఁ చేసియున్న
సీన శతకమువర్ధిల్ల జేయవయ్య
సుగుణసంభావ్య సర్వేశ శుప్రకాశః
శ్వాన్తి, శ్వాన్తి, శ్వాన్తి

108

సంపూర్ణము.

ఈ గ్రంథమువిలయువారలు
 మ॥ రా॥ గోరంట్ల వెంకటసుబ్బయ్యశ్రేణి
 గారివద్దగాని లేక
 గ్రంథకర్త వద్దగాని దొరకును
 ధర్మవరము
 అనంతపురం జిల్లా

13660